

UDÁLOSTI

na VUT v Brně

ČÍSLO 9 • 1999 • ROČNÍK IX

Foto: Libor Těplý

SÍŤ SÍTÍ

Někdy mne jímá téměř až beznaděj, sleduji-li, pokud sledovat stačím, kam a jakými cestami ubírá se svět. Mé obavy jsou globálního charakteru. Svět se řítí kupředu rychlostí, rovnající se čtverci uplynulého času.

Mému prapradědovi se nad hlavou tiše a ve své mohutnosti impozantně, vznášel Hindenburg, ale také zažil první vzlet člověka s letounem těžším vzduchu. Můj praděd si pamatoval, jakou hrůzu vzbuzoval na bojištích první kulomet, ale také zažil dobu, kdy nad Hirošimou vzrostl děsivý hřib nukleárního výbuchu. Já pamatuji obrovské sálové počítače obsluhované tichými a při vědomí své vážnosti zamlklými a důstojnými vědeckými kapacitami v bílých pláštích, k nimž jsem cítil až posvátnou úctu. Dnes mám pod stolem „krabici“ 20x40x60 cm, jejíž výkonnost je mnohonásobně vyšší. Jak dlouhá byla cesta od pazourku k bronzu a pak dál k legované oceli? Tisíce let. A jak dlouhá od oceli k pláštům kosmických lodí, k materiálu, který většina lidí neumí ani pojmenovat? Relativně chvíli. A od římské trigy k prvním automobilům, před nimž museli klusat zřizenci s praporkem a od těchto automobilů k superrychlým monstrům formule 1? Od abakusu k prvním počítačům a od nich k těm dnešním? To jen člověk se mění po stovky a stovky let pořád stejným, snad jen o maličko (pod tlakem okolností) rychlejším tempem. Trošku povyrosl, ubylo mu srsti, zvětšila se mozkovna... Jinak nic moc. A nestihá svoji dobu. Ta je stále o kus před ním, vymkla se člověku z rukou, zdá se, jako by sama určovala svůj běh nekončným vesmíru.

A teď do toho vpadl Internet. Ta ďábelská léčka na zvědavost člověka, na jeho touhu po vědění, po poznání. Dnes, pravda, funguje nám ještě trošku rozpačitě. Převážně telefonní síť, po níž „to běhá“ je přetížená, protože velmi zastaralá. Je to samé „transfer interrupted“. Ale až se stanou běžnými optické kabely, nebo jiné, které dnes ještě neznáme, s přenosovou kapacitou tisíckrát převyšující současné možnosti...Kdekdo bude mít počítač, kdekdo bude napojen na Internet. Lidé možná přestanou potřebovat jeden druhého – přes Síť se bude pracovat, nakupovat, interaktivně obchodovat, virtuálně konferovat, ... virtuálně milovat. Milovat?

Už dnes desítky, ba stovky lidí, sedajících dnem i nocí před monitory svých počítačů, vysílají po drátech své osamělé: haló, hallo, lidi, je tam někdo? Takřka každý vyhledávací systém, mnohý server, má svoji „debatní linku“, svůj „chat“, v němž si třeba Thomas z New Yorku stěžuje, že nemá s kým jít večer na drink, a Lissete z Dublinu by ráda, kdyby jí někdo napsal, že ji miluje. Pocítil jsem k té Lissete záchvěv sympatií, už proto, že ví, že takové slovo existuje, a že patrně znamená něco moc krásného. Ale současně mně jí přišlo líto, protože čeká zbytečně. V těch patnácti písmenech: „I love you, Lissete,“ v těch to není.

Bojím se doby (a doufám, že se jí nedožiji), kdy v namodralém sfumatickém přísvisitu monitorů budou sedět lidské bytosti, ťukající na klávesnicích svých počítačů: I love you...a budou tušit, že by to mohlo být něco moc pěkného. Potom ten úkon zadají pár desítkám kilobajtů hardware a ukončí svůj život. Protože potom, potom už tu budou zbyteční. A na všech monitorech Sítě po celé planetě budou svítit slova: I love you...

Ne, ještě jednou ne. Tomu sám nevěřím. Lidská komunikace, hovor tváří v tvář nikdy nezanikne. Vždyť si stačí vzpomenout, co vše již bylo v očích – mnohdy i kapacit a velikánů ducha – „předurčeno k zániku“. Telefon měl zlikvidovat dopisy; letadla měla znamenat konec železnice a lodní dopravy; biograf měl znamenat zánik čtení knih; televize měla odsoudit do historie rozhlas, kina, divadla, ba i vyhnat lidi z ochozů sportovišť... A stalo se? Pravda, E-mail asi odsune do pozadí telegraf a fax, je přece jen rychlejší...

Zatím je Internet stále ještě fenomén. Odrůstá plenkám a dětským teniskám s věčně „proklubanými“ palci. Jako dítě je plný nadějí a snů a jako do dítěte jsou do něj vkládány naděje a sny. Věřím, že čas, jako voda hrany kamenů, obrousí punc výjimečnosti z fenoménu Internet. Ten se stane dalším, jedním z mnoha komunikačních prostředků. Dál budou vycházet noviny, které si na rozdíl od computeru můžete vzít s prominutím třeba na WC :-). Dál budou lidé chodit na koncerty a do divadel. To své vítězné góóól si zase přijdou zakřičet na stadión a pro vůni spáleného benzínu a řev ušlechtilých plnokrevných motorů budou plnit ochozy závodních okruhů. Přes všechny techniku lidé zůstanou lidmi, s potřebou občas jen tak poklábosit třeba u piva... alespoň já tomu věřím.

(say)

OBSAH

- 2 Fejeton
- 3 Volba rektora
VUT v Brně volilo kandidáta na jmenování rektorem
Předvolební mítinky
Nový Akademický senát
- 4 Akademický týden
Centrum VUT v Brně – Antonínská 1
Doctor honoris causa
Zlaté a Pamětní medaile, Ceny rektora
Technické vědy a inženýrské vzdělávání v informační společnosti
21. století
100 let Fakulty stavební
- 11 Usnesení České konference rektorů
- 12 40 let FEI
V zdravém těle zdravý duch
- 13 Pohled sociologa
Co dělat s panelovými sídlišti?
- 17 Gaudeamus '99
Veletřh pomaturitního vzdělání
- 18 Voda = život
Ústav vodního hospodářství krajiny
S vodou hospodaříme od úsvitu dějin
- 22 Z historie VUT
Fyzika na VUT v proudu času
- 24 Jak je neznáte
Amerika z ponorky viděná – 2

NASHLEDANOU V ROCE 2000

Vážení čtenáři, dopisovatelé, spolupracovníci, přátelé, setkáváme se naposledy v tomto roce, v němž VUT oslavilo 100. výročí své existence. Současně je to poslední rok, v němž píšeme v letopočtu jako první číslo 1 a vstupujeme tím do posledního roku druhého tisíciletí. Chceme vám tímto poděkovat za vaši přízeň a navzdory chmurným předpovědím ohledně bugu Y2K jsme přesvědčeni, že i příští rok budete našimi čtenáři, dopisovateli, spolupracovníky a přáteli. Užijte si klidných vánočních svátků a veselého a Silvestra, a těšíme se s vámi opět nad stránkami Událostí nashledanou.

Redakce

100

UDÁLOSTI
na VUT v Brně

Vydává: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTIUM, redakce: Luboš Svoboda, kingdom@email.cz, adresa redakce: Centrum VUT v Brně, Antonínská 1, 601 90 Brno, tel.: 41 14 53 45. Grafická úprava: Oldřich Bartoš, počítačová sazba, bartos@mbx.vol.cz. Tisk ve spolupráci s PC-DIR Real, s. r. o. Reg. č. MK 7521, ISSN 1211 – 4421

Akademický senát VUT v Brně zvolil kandidáta na jmenování rektorem

Volby kandidáta na jmenování rektorem Vysokého učení technického v Brně se uskutečnily na prvním řádném zasedání nově zvoleného akademického senátu VUT v Brně 23. listopadu 1999. Kandidovali Prof. RNDr. Ing. Jan Vrbka, DrSc. a Prof. Ing. Petr Němeček, DrSc. V prvním kole byl poměr hlasů 11 : 11, ve druhém kole zvítězil profesor Vrbka poměrem 14 : 11 hlasům.

NOVÝ AKADEMICKÝ SENÁT VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO V BRNĚ

Fakulta stavební

Mgr. Václav BOŽEK, CSc.

Doc. Ing. Alois MATERNA, CSc. (po dobu výkonu funkce proděkana jej zastupuje řádně zvolený náhradník – Prof. Ing. Jindřich MELCHER, DrSc.)

Marie KUBÍČKOVÁ – studentka

Fakulta strojního inženýrství

Doc. Ing. Eva MÜNSTEROVÁ, CSc. *předsedkyně komory akademických pracovníků AS VUT*

RNDr. Pavel POPELA, Ph.D.

Tomáš KONEČNÝ – student

Fakulta elektrotechniky a informatiky

Doc. Ing. František ZBOŘIL, CSc. *předseda AS VUT*

Doc. Ing. Vladimír PODROUŽEK, CSc.

Jaroslav ŠVEC – student, *předseda studentské komory AS VUT*

Fakulta architektury

Doc. Ing. arch. Dagmar GLOSOVÁ, CSc.

Doc. Ing. arch. Zdeňka LHOTÁKOVÁ, CSc.

Martin KABÁT – student

Fakulta chemická

Ing. Ivan MAŠEK, CSc.

RNDr. Božena KÁBELOVÁ

Ing. Petra DUFKOVÁ – studentka doktorského studia

Fakulta podnikatelská

Ing. Jiří KRÍŽ

PhDr. Iveta ŠIMBEROVÁ

Bc. Miroslav PADYŠÁK – student

Fakulta výtvarných umění

Doc. ak. mal. Ivan Kříž

Doc. MUDr. Vladimír NOVOTNÝ, CSc.

Jakub DEML – student

Fakulta technologická ve Zlíně

Doc. Ing. Jaromír HOFFMANN, CSc.

Prof. Ing. Jaroslav BALÁTĚ, DrSc.

Ing. Pavla BLAŽKOVÁ – studentka doktorského studia

Fakulta managementu a ekonomiky ve Zlíně

Ing. Vratislav KOZÁK

Ing. Pavel ROSMAN

Ing. Lukáš VÝLUPEK – student doktorského studia

Prof. RNDr. Ing. Jan Vrbka, DrSc.

Přehled životopisných dat

Profesor Vrbka se narodil 28. 8. 1942 v Jevíčku. Po maturitě v roce 1959 začal v roce 1959 studovat na Fakultě strojní VUT v Brně obor tepelné energetická zařízení. Studium ukončil v roce 1964 a byl promován inženýrem. Od roku 1969 byl zaměstnán v První brněnské strojárně jako pevnostní výpočtář v oddělení spalovacích turbín. V letech 1967–1972 studoval při zaměstnání na Přírodovědecké fakultě UJEP v Brně, obor fyzika. Od

roku 1969 je zaměstnán na Fakultě strojního inženýrství VUT v Brně, v letech 1969–1983 jako odborný asistent, v letech 1983–1993 jako docent a od roku 1993 jako profesor. V letech 1972/73 absolvoval studijní stipendijní pobyt na Technické univerzitě v Hannoveru. Vědeckou hodností CSc. získal v roce 1977 ve vědním oboru mechanika tuhých a poddajných těles a prostředí; akademického titulu RNDr. v oboru aplikovaná fyzika dosáhl na základě rigorózní práce v roce 1978. V roce 1991 se habilitoval pro obor mechanika; o rok později v roce 1992 získává vědeckou hodnost DrSc. ve vědním oboru mechanika tuhých a poddajných těles a prostředí na základě obhajoby doktorské disertační práce. Profesorem pro obor mechanika byl jmenován v roce 1993.

Profesor Vrbka má rád sport a kulturu. Dlouhá léta hrával závodně volejbal za TJ Univerzita Brno a tenis za Sokol Jevíčko. Dodnes sportuje rekreačně. Nebyl a není členem žádné politické strany.

Oblasti vědecko-výzkumné činnosti

Mechanika těles, pružnost a pevnost, mezni stavy materiálů, rozvoj metody konečných prvků: pevnostní návrh a optimalizace vysokotlakých složených nádob, výpočtové modelování vybraných technologických operací pomocí metody konečných prvků

Členství v prestižních domácích a zahraničních organizacích a výborech – výběr

- Členství ve vědeckých radách fakult (FSI VUT, FS VŠB-TU Ostrava, Sjf TU Košice), univerzity (VUT) a Ústavu fyziky materiálů AV ČR.
- Předseda organizačního výboru mezinárodní konference European High Pressure Research Group, Brno, 1994. Úvodní referát v oblasti spolehlivosti tlakových nádob.
- Členství v redakcích vědeckých zahraničních časopisů Computer Assisted Mechanics and Engineering Sciences, Engineering Review, Strojnícky časopis a jednoho domácího Inženýrská mechanika.
- Člen komisi pro udělení evropské ceny European High Pressure Research Group v letech 1993 a 1994.
- Členství v národních a mezinárodních vědeckých organizacích: Česká společnost pro mechaniku – člen; European High Pressure Group – člen a zároveň člen výboru po dvě funkční období; International Association for the Advancement of High Pressure Science and Technology – člen; Gesellschaft fuer Angewandte Mathematik und Mechanik (GAMM) – člen.

Předvolební mítinky na fakultách

Dva kandidáti na funkci rektora se představili během tří předvolebních shromáždění akademické obce VUT, která proběhla v polovině listopadu.

Všechny tři předvolební mítinky se nesly v obdobném duchu. Kandidáti Prof. Ing. Petr Němeček, DrSc., Ústav ekonomiky a managementu, oddělení: oddělení managementu, Fakulta podnikatelská a Prof. RNDr. Ing. Jan Vrbka, DrSc., děkan Fakulty strojního inženýrství, se nejprve představili, uvedli svůj osobní a pracovní profil. Po té přednesli svá programová prohlášení. Následovala diskuse kandidátů s posluchači. Oba odpověděli na písemné i ústní otázky z pléna.

V pondělí 15. listopadu bylo předvolební shromáždění v aule Q Fakulty strojního inženýrství VUT na Technické ulici. Moderovali RNDr. Vlasta Kupková, CSc. a Ing. Vojtěch Koráb, CSc., MBA. Zúčastnilo se asi 120 osob. Hned následující den, 16. listopadu, proběhlo shromáždění v aule Academia centra Fakulty technologické ve Zlíně. Akci vedl Doc. Ing. Jaromír Hoffmann, CSc. a RNDr. Bedřich Zimola, v sále zasedlo na 70 posluchačů. Poslední předvolební shromáždění, se uskutečnilo 18. listopadu v aule Fakulty stavební VUT na Veverí ulici. Moderovali Ing. Lubomír Zlámal a Doc. Ing. Chybík, CSc. Zájem projevil asi 60 osob, z toho 10 z řad studentů.

/hop/

Primátor města Brna Petr Duchoň: Budova Centra VUT je darem pro celé město

CENTRUM VUT V BRNĚ – Antonínská 1

Slavnostní fanfáry zahájily akt otevření Centra Vysokého učení technického v Brně 8. listopadu 1999, které bylo součástí oslav stého výročí založení VUT. Rektor Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc. pronesl slavnostní projev, po němž se vyslovili také čestní hosté. Ti obdivovali především skloubení novobarokní architektury s moderní účelností, dílo architekta Václava Zemánka.

„Člověk, který vejde dovnitř, se dočká překvapení, protože spatří krásu, která dokumentuje schopnost našich lidí vytvářet jemný detail a odvádět perfektní práci. Tato schopnost se obnovila po desetiletích. Zdejší budovu chápu jako dar, který získává celé město. Dům nebude uzavřen sám do sebe, ale bude plný života, který pronikne do centra města,“ sdělil svůj dojem brněnský primátor Petr Duchoň.

Objekt na Antonínské byl postaven v letech 1901–1903 a jeho průčelí je zařazeno do evidence státního seznamu nemovitých kulturních památek. Stavba je chráněna jako jedna z nejčistších novobarokních monumentálních architektur v Brně. Z toho vyplývá, před jak náročnou práci byl tvůrce projektu postaven. Bylo nutno jednak respektovat historické památkové hodnoty, nicméně také zvýšit standard a architektonické hodnoty odpovídající novému účelu. Stávající objekt se uzavírá dovnitř a rekonstrukce podpořila tuto koncepci tvorbou vnitřní zastřešené dvorany, čímž se původní myšlenka rozvíjí a obohacuje. Vlastní stavba zahrnuje jednak celkovou rekonstrukci původní budovy, a také novou

Nahore: celkový pohled do dvorany Centra VUT v Brně, kryté skleněnou klenbou. Dvorana se tak z pouhého dvora, jímž byla před rekonstrukcí budovy stala její organickou využitelnou součástí. V zadní části je vidět slavnostní schodiště, jímž je možno jít z dvorany rovnou do auly.

Dole: k narozeninám patří dort a nechyběl ani při jubileu VUT.

část dostavby, spočívající v již zmíněném zastřešení původního dvorního traktu, válcových vestavbách nových sociálních zařízení, novou výtahovou šachtu pro panoramatický výtah a novým podzemním podlažím pro umístění centrálního archivu. Současně s rekonstrukcí byla provedena i celková oprava střechy a celková oprava fasády. Pod odborným dohledem pracovníků památkové péče byla restaurována štuková výzdoba, zejména v prostorách auly, zasedací místnosti a na hlavním schodišti.

Pro technické zabezpečení realizace architektonického záměru zastřešení původního dvora bylo nutno staticky zabezpečit základy zdí, na něž byla uložena nosná konstrukce nového zastřešení. Současně to umožnilo snížení původního terénu ve dvoře pro vybudování nového podzemního podlaží – nadzemní jsou čtyři.

Zvláštní pozornost byla věnována vytvoření podmínek pro efektivní provoz celého objektu. Bylo proto zřízeno centrální dispečerské stanoviště, ze kterého bude řízen komplexně provoz všech technických zařízení s maximálním využitím regulačních prvků.

Původní parkoviště před vstupem bylo zrušeno s výjimkou parkování tělesně postižených, a bude nahrazeno parkováním v podzemních stáních v zahradě objektu. Tak bude vytvořen důstojný přístup k němu.

Budova umožňuje výrazně rozšířit služby celoškolských útvarů, jako je Cen-

Slavnostní řeči při otevření Centra Vysokého učení Technického přivítal rektor VUT Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc. (uprostřed) všechny hosty, kteří byli této události přítomni. Slovy obdivu a uznání této krásné rekonstrukci nešetřili ani náměstek ministra školství Doc. Ing. Josef Průša, CSc. (vlevo) a primátor města Brna RNDr. Petr Duchoň.

trum výpočetních a informačních služeb, Ústřední knihovna, Centrum distančního vzdělávání, nakladatelství VUTIUM, Archiv a rektorát. Jsou zde studovny (klasické i počítačové), informační centrum, kavárna a řada víceúčelových místností pro pořádání výstav, mítinků, odborných i slavnostních akcí.

Součástí je i prodejna technické a vědecké literatury naší i zahraniční produkce, v níž u příležitosti slavnostního otevření byla uspořádána prodejní výstava odborné literatury nazvaná „Engineering & Technology '99“, na které byly vystavoveny knihy z produkce vydavatelství Academic Press, CRC Press, Addison Wesley Longman, Cambridge University Press, Kliwer, McGraw-Hill, Oxford University Press, Prentice Hall, Springer, WH Freeman, Wiley a také i „domácí“ univerzitní nakladatelství VUTIUM.

Slavnosti při otevření Centra VUT asistovaly i televizní kamery. Na našem snímku poskytuje rektor Petr Vavřín rozhovor moderátorce brněnského studia České televize.

Obvykle se symbolická páska přestřihuje ve vchodu otevřeného objektu. Z praktických důvodů byl v případě Centra VUT tento slavnostní akt uskutečněn uvnitř, na slavnostním schodišti vedoucím ze dvoraný rovnou k aule. Rektorovi VUT Petru Vavřínovi (uprostřed) asistovali také brněnský primátor Petr Duchoň (vlevo) a náměstek ministra školství Josef Průša.

Co ještě říci u příležitosti slavnostního otevření nového a krásného objektu? Asi to, co řekl rektor VUT Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc.: „Chceme Centrum zaplnit každodenním aktivním životem. Předpokládáme, že v rozsáhlé dvoraně budou pořádány výstavy a společenské akce. Hlavní aula, která je vybavena i pro hudební produkce – jsou zde instalovány klasické varhany – může sloužit k uměleckým prezentacím. Otevření této

multifunkční budovy je též příspěvkem VUT k životu města Brna. Rozsáhlá zahrada, přiléhající k budově Centra, bude po dokončení úprav přístupna celé veřejnosti. Přejme Centru VUT, aby splnila očekávání, která do něj vkládáme.“ (say)

Fotografie na této dvoustraně:
Anna Pecková

DOCTOR HONORIS CAUSA

Vědecká rada Vysokého učení technického v Brně v duchu univerzitních tradic udělila čestnou hodnost doctor honoris causa (dr.h.c.) šesti významným osobnostem, které výrazně přispěly k rozvoji oblastí, jež tvoří zaměření a dlouhodobou orientaci VUT v Brně. Čestné hodnosti byly uděleny na slavnostním zasedání Vědecké rady VUT v Brně ve čtvrtek 11. listopadu v aule rekonstruovaného Centra VUT.

Čestné doktoráty obdrželi:

Prof. Anthony T. DiBenedetto, Ph.D. – v oboru chemického inženýrství a materiálového inženýrství polymerů a kompozitů.

Ing. arch. Eva Jiříčná – v oboru architektury a interiérového designu a jako nejvýznačnější česká architektka žijící v zahraničí.

Prof. RNDr. Jaroslav Kurzweil, DrSc. – významný český matematik se stěžejními pracemi v oblasti matematické analýzy.

Doc. Ing. Dr. Aleš Tondl, DrSc. – významný český mechanik se stěžejními pracemi v oblasti kmitání mechanických soustav.

Prof. Phillip H. Geil, Ph.D. – uznávaný odborník v oblasti struktury a morfologie polymerů.

Prof. Václav Vitek – v oboru pevných látek a materiálového výzkumu.

Profesor Anthony T. DiBenedetto, Ph.D.

Profesor Anthony T. DiBenedetto je od roku 1995, kdy odešel z funkce ředitele Institute of Materials Science, emeritním univerzitním profesorem chemického inženýrství na University of Connecticut v USA. V celých Spojených státech je v současnosti pouze asi 400 nositelů titulu University Professor. Proto je zajímavé zdůraznit, že profesor DiBenedetto získal titul University Professor pro obor chemického inženýrství na University of Connecticut již v roce 1968, tedy ve věku 35 let.

Svá studia započal na City College of New York, kde získal B.S. v roce 1955 v oboru chemické inženýrství a poté pokračoval na nejprestižnější škole chemického inženýrství v USA – University of Wisconsin v Madison, kde získal v roce 1956 M.S. a v roce 1959 Ph.D. v oboru chemické inženýrství u zakladatelů tohoto oboru profesorů E. N. Lightfoot a B. Birda. V roce 1971 se profesor DiBenedetto stal vedoucím katedry chemického inženýrství na University of Connecticut a zástupce ředitele Institute of Materials Science pro vědu a výzkum a nakonec i ředitelem ústavu materiálového inženýrství (IMS) na University of Connecticut. Během své kariéry zastával i funkce prorektora pro vědu a výzkum a děkana postgraduálního studia (1979–81), prorektora pro akademické záležitosti (1981–86) a ředitele Institute of Materials Science (1991–95). Profesor DiBenedetto byl rovněž poradcem programu OSN na podporu rozvoje materiálových technologií v rozvojových zemích a v rámci programu NSF pomáhal zakládat Ústav technologie polymerních materiálů na University of Naples v Itálii. Za svoji pedagogickou,

organizátorskou a především vědeckou činnost obdržel řadu národních i mezinárodních ocenění. V roce 1996 se stal emeritním univerzitním profesorem a i nadále aktivně pracuje v oboru polymerních kompozitů.

Celoživotní dílo profesora DiBenedetta zahrnuje práce v širokém oboru materiálového inženýrství, zejména průkopnické práce ve studiu mezivrstev na rozhraní výtuzí a plniv s polymerním kontinuem. Za svoje práce v oblasti mezivrstev byl v roce 1997 oceněn nejprestižnější světovou cenou v oboru kompozitů – Pluedemann Award.

Kromě vědecké práce se profesor DiBenedetto celou svou bohatou kariéru věnoval pedagogické práci, a to především výchově doktorandů a dalšímu profesionálnímu růstu absolventů doktorandského studia. Úspěšnost univerzitního pedagoga se vždy hodnotí úspěchy, dosaženými jeho žáky. Mezi nejznámější absolventy doktorandského studia u profesora DiBenedetta patří profesor D. R. Paul, vedoucí ústavu polymerů na A&M University v Austinu, Texas a profesor Luigi Nicolais, ředitel centra polymerních materiálů University of Naples, Itálie. Kromě doktorandů a postdoktorandů strávila u profesora DiBenedetta kratší či delší stáž celá řada předních vědců v oblasti polymerních materiálů a kompozitů. Mezi nejznámější patří profesor Moshe Narkis, ředitel Technion Institute of Technology v Haifě, Izrael a profesor P. G. DeGennes, nositel Nobelovy ceny za fyziku z roku 1991. Z ČR to byli Doc. Ing. Jan Kolařík, DrSc. z ÚMCH ČAV Praha a prof. RNDr. Josef Jančář, CSc., ředitel ÚCHM FCH VUT Brno.

Profesor DiBenedetto je nejen výjimečná vědecká osobnost, která je už nyní považována za průkopníka vzniku celého nového vědního oboru studujícího vznik, strukturu a vlastnosti tenkých polymerních mezivrstev v heterogenních polymerních materiálech, ale rovněž vynikající člověk, vždy ochotný pomoci nejen radou, ale i skutkem. Dlouholeté pracovní vztahy s profesorem Jančářem z FCH vyústily nejen v celou řadu společných publikací, ale i k rozšíření vzájemné osobní spolupráce na spolupráci institucionální mezi FCH a Institute of Materials Science University of Connecticut. Mezi konkrétní výsledky této spolupráce patří pozvání doktorandky Ing. L. Vojtové na roční stáž do IMS, společný grant COBASE podaný u NSF a prosazení jmenování profesora Jančáře Adjunct Faculty v Polymer Program v Institute of Materials Science. Tato pozice opravňuje prof. Jančáře k užívání vlastní pracovny a laboratoře v IMS a k čerpání fondů IMS pro podporu doktorandů. Vztah profesora DiBenedetta k FCH a VUT Brno se projevil mimo jiné také jím navrženým jmenováním profesora Jančáře členem redakčních rad předních odborných časopisů jako jsou Polymer Engineering and Science, Polymer Composites a v jednání je i Journal of Applied polymer Science, což nesporně zvyšuje mezinárodní prestiž FCH a VUT. Profesor Anthony T. DiBenedetto je výjimečnou vědeckou a pedagogickou osobností s velmi úzkou vazbou na VUT Brno.

Ing. arch. Eva Jiříčná

Eva Jiříčná se narodila ve Zlíně. V roce 1962 absolvovala na Fakultě architektury ČVUT v Praze a o rok později absolvovala na postgraduálním studiu Akademie výtvarných umění v Praze. Od roku 1973 je členkou Královského institutu britských architektů, od roku 1990 čestná členka Královské univerzity umění. Od roku 1991 Královská designerka pro průmysl, od roku 1994 Komandér Britského impéria za služby v oblasti interiérového designu; od roku 1996 je čestná členka Královské společnosti architektů Skotska a členka Královské společnosti umění. Od roku 1997 je členka Královské akademie umění.

Eva Jiříčná emigrovala v roce 1968 do Velké Británie. V roce 1976 se stala britskou občankou. Od roku 1978 začala spolupracovat s významnými osobnostmi a společnostmi.

V důsledku dramatických událostí v roce 1968 se nemohla vrátit do Prahy, pracovala na řadě míst v Londýně, počínaje společností Louis de Soissons Partnership, kde se účastnila projektu Brighton Marina. V letech 1968–78 prošla všemi stupni organizace, získala značné zkušenosti a znalosti v oblasti projektování a vypracovala se až k pozici hlavní architektky. V roce 1978 společně s Davidem Hedgeseem vytvořila několik projektů a soutěžních návrhů, z nichž za pozornost stojí zejména oceněný projekt Westminster Pier Design pro Greater London Council, od kterého ovšem bylo posléze upuštěno. V roce 1984 ji společnost Harrods pověřila renovací oddělení „Way – In“, založila tedy vlastní kancelář spolu s návrhářkou Kathy Kerr a dokončila projekt ve spolupráci s českým architektem Janem Kaplickým a jeho společností Future Systems. Její kancelář se úspěšně prosazovala díky návrhům pro klienty v Evropě i ve Spojených státech, i díky řadě oceněných soutěžních návrhů. Rozsah působnosti se značně rozšířil prostřednictvím zámořských zakázek, mezi nimiž byly prodejny společnosti Joan and David, které mimo jiné vybavila svými slavnými schodišti. V roce 1994 získala za studii schodišť cenu za design Letní přehlídky Královské akademie. Mezi její klienty dále patří Bergdorf, Harrods, Hugo Boss, Esprit, Vitrasshop, Trussardi spolu s mnoha specializovanými butiky po celé Velké Británii i Evropě.

Je členkou mnoha mezinárodních organizačních výborů a porot, účastní se veřejných diskusí a také přednáší. Je dlouholetou členkou rady Architectural Association a v roce 1991 byla zvolena do rady RIBA. V roce 1993 vyzval prezident České republiky Václav Havel Evu Jiříčnou, aby se stala členkou skupiny poradců prezidentské kanceláře ve věcech architektury.

Z dlouhé řady jejich děl jmenujme jen některé, a ty, které můžeme vidět v České republice – Obchod firmy Kenzo v Londýně (1982), Muzeum sira Johna Soana v Londýně (1993), Tančící dům v Praze kanceláře Andersen Consulting (1977), Oranžerie na Pražském hradě (1998), recepce Design Council v Londýně (1991), obchod oděvy Hugo Boss v Tokiu (1995), lávka pro pěší v Brně (1995), soukromá rezidence v Praze (1998), Komerční banka v Praze – hlavní hala pro klienty (1998) a mnoho dalších. Její práce jsou uváděny v odborné literatuře a desítkách odborných publikací.

Profesor Václav Vítek

Profesor Václav Vítek se narodil v roce 1940 v Olomouci. V roce 1962 dokončil MFF UK v Praze obor fyzika. V letech 1968–76 na oxfordské univerzitě na katedře kovů. Od roku 1977 je profesorem na Pensylvánské univerzitě, Filadelfie, USA.

Profesor Vítek pracuje v oboru fyziky materiálů. Věnuje se zejména matematickému modelování struktury a vlastností poruch v krystalech, a v této oblasti je již od poloviny 70. let vedoucí vědeckou osobností ve světovém měřítku. Zásadní je jeho přínos k vysvětlení role jader krystalových poruch na makroskopické vlastnosti kovů a aplikaci semi-empirických meziatomových potenciálů v materiálových vědách. V poslední době se věnuje zejména aplikaci kvantově-mechanických metod ke studiu procesů probíhajících v krystalických materiálech.

Profesor Vítek je vedoucím mezinárodní pracovní skupiny počítačových materiálových věd. Je významným členem Americké společnosti pro materiály (ASM International), Americké společnosti pro minerály, kovy a materiály (TSM) a Fyzikálního institutu v Londýně (The Institut of Physics). Je nositelem zlaté medaile Acta Metallurgica v USA, ceny NEDO v Japonsku, Pfeilovy medaile ve Velké Británii a ceny nadace Alexandra von Humboldta v Německu. Dále je členem redakce čtyř významných fyzikálních a materiálových časopisů – Philosophical Magazine, Modelling and Simulation in Materials Science and Engineering, Interface Science a Intermetallics. Je konzultantem Lawrence Livermore Laboratory a stálým spolupracovníkem Max-Planck Institutu pro výzkum kovů ve Stuttgartu. Pracoval jako hostující profesor na Polytechnique Federale de Laussane ve Švýcarsku, v Theoretical Physics division, AERE Harwell ve Velké Británii a University of Groningen v Holandsku.

Vzhledem k jeho velkým zásluhám o rozvoj české vědy mu bude v letošním roce udělena medaile Ernsta Macha Akademie věd České republiky.

Profesor Vítek již od počátku 80. let úzce spolupracoval s Fyzikálním ústavem AV ČR v Praze. Počátkem 80. let začíná publikovat zejména s Dr. Miroslavem Šobem, pracovníkem Ústavu fyziky materiálů AV ČR v Brně a novým docentem na VUT Brno. V posledních letech je rovněž v úzkém pracovním kontaktu s Ústavem fyzikálního inženýrství FSI VUT, jmenovitě se skupinou profesora Jaroslava Pokludy. V loňském roce byl hostem 2. mezinárodního kolokvia Struktura materiálů a mikromechanika lomu, které se konalo na FSI VUT. Jako člen mezinárodního předsednictva a svojí aktivní účastí významně přispěl k dobrému jménu VUT ve světě. Je jedním z nejvýznamnějších garantů úspěchu i příštích periodických pokračování této konference. Problematika počítačového modelování procesů na povrchu a rozhraní materiálů je součástí jednoho významného záměru na FSI VUT „Progresivní funkčně gradientní a nonstrukturní materiály“. S účastí profesora Vítky se počítá i v budoucnosti. Čestný titul je uznáním za dlouholetou úspěšnou vědeckou práci i pomoc a spolupráci s VUT v Brně.

Profesor Jaroslav Kurzweil

Profesor Kurzweil vystudoval v letech 1945–49 na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity matematiku a fyziku. V letech 1949–51 byl asistentem a odborným asistentem na katedře matematiky Strojní fakulty ČVUT. Poté byl v letech 1951–53 vědeckým aspirantem v Matematickém ústavu ČSAV, od roku 1954 vědeckým pracovníkem v tomto ústavu a od roku 1955 vedoucím oddělení obyčejných diferenciálních rovnic. Ředitelem Matematického ústavu AV ČR byl v letech 1990–96, od roku 1997 je v důchodu.

Titul RNDr. získal v roce 1950, vědeckou hodnost CSc. obhájil v roce 1955, vědeckou hodnost DrSc. obhájil v roce 1957 a v roce 1966 byl jmenován profesorem.

Od roku 1990 je předsedou akreditační komise a od roku 1996 předsedou Jednoty českých matematiků a fyziků. Je členem vědecké rady Karlovy univerzity a vědecké rady Matematicko-fyzikální fakulty Karlovy univerzity. Spolu s profesorem Rudolfem Zahradníkem, předsedou AV ČR, profesorem Vratislavem Schreiberem a dnes již zemřelým profesorem Ottou Wichterlem je zakládajícím členem Učené společnosti ČR, která je přímou pokračovatelkou dřívější České královské společnosti nauk.

Profesor Kurzweil pracuje v matematické analýze a jeho vědecká a publikační činnost je bohatá. Uveřejnil série prací o analytických funkcích definovaných na Banachových prostorech, o l'apunovských funkcích v teorii diferenciálních rovnic, o invariantních varietách v teorii diferenciálních rovnic a o teorii neabsolutně konvergentních

integrálů – pro jeden ze základních pojmů v této oblasti se všeobecně užívá názvu Henstockův – Kurzweilův integrál. Profesor Kurzweil uveřejnil tři monografie a tři učební texty. V mezinárodních vědeckých časopisech, v nichž jsou práce přijaty až po konkurzním řízení, uveřejnil více jak 90 původních vědeckých prací – většinu z nich v angličtině – dále 12 předběžných sdělení a 20 článků popularizačních a příležitostních. V letech 1956–1970 byl vedoucím redaktorem časopisu pro pěstování matematiky, nyní je členem redakčních rad časopisů *Mathematica Bohemica* a *Czechoslovak Mathematical Journal*.

Na déletrvajících (měsíčních až ročních) zahraničních pobytech byl v Polsku (1953), Rusku (1957), USA (1966 a 1968), ve Velké Británii (1968–69) a v Belgii (1988). Aktivně se účastnil velkého počtu vědeckých konferencí a mnohé mezinárodní konference organizoval a řídil.

Profesor Kurzweil patří mezi nejvýznamnější české matematiky a jeho dílo bylo mnohokrát oceněno jak doma, tak v zahraničí. Je členem Královské společnosti v Edinburghu od roku 1978, čestným členem Jednoty českých matematiků a fyziků od roku 1988, dopisujícím členem Belgické královské akademie věd a umění od roku 1996 a čestným doktorem Slovenské akademie věd od roku 1996. Vyznamenání „Za zásluhy“ obdržel od prezidenta České republiky v roce 1997.

Profesor Kurzweil kromě toho, že je vynikajícím matematikem, je i velkým člověkem. Je ochoten v každé situaci pomoci a je velmi cenným rádcem všem mladším kolegům. Ve svém jednání je naprosto zásadový a má velký smysl pro humor. Svědčí o tom následující epizoda: 21. srpna 1989 zahajoval světovou konferenci Equadiff 7, která se konala v Praze. Svůj proslov začal slovy: „Dnes si připomínáme zcela výjimečné výročí.“ Obecenstvo zatajilo dech, protože každý věděl, co 21. srpen znamená. Profesor Kurzweil však po malé dramatické pauze pokračoval: „Uplynulo přesně 200 let od narození jednoho z největších matematiků všech dob, Augustina Cauchyho...“

Je třeba také zdůraznit sepětí profesora Kurzweila s Fakultou strojního inženýrství. Je pravidelným členem konkurzní komise pro výběr ředitelů Ústavů matematiky a fyziky a členem konkurzní komise pro obsazování míst v Ústavu matematiky. Dále působí jako člen státní komise pro závěrečné zkoušky v oboru Matematické inženýrství.

Profesor RNDr. Jaroslav Kurzweil, DrSc. je výjimečná vědecká a pedagogická osobnost a udělení titulu je oceněním jeho celoživotního díla i jeho spolupráce s VUT.

Profesor Phillip H. Geil, Ph.D.

Profesor Phillip H. Geil je profesorem Department of Material Science, University of Illionis at Urbana – Champaign. Narodil se v roce 1930. Vystudoval Univerzitu ve Wisconsinu v roce 1954. Na téže univerzitě získal o dva roky později titul Ph. D. Nejprve pracoval na různých pozicích ve výzkumu různých firem v USA a od roku 1963 se datuje jeho akademická činnost, kterou začal jako Associate Professor a později jako Professor of Macromolecular Science na Case Western Reserve University. Od roku 1979 pracuje na různých postech na University of Illionis at Urbana – Champaign. V současné době je profesorem na Department of Materials Science and Engineering této univerzity. Profesor Phillip H. Geil je známý především z výzkumné činnosti v oblasti morfologie polymerů. Zabývá se problematikou růstu polymerních krystalů z roztoků a taveniny, a také lamelární krystalizací vzorků z taveniny. Podílel se na koncepci spojovacích molekul na krystalizaci polymerů v nataženém stavu a temperování v roztocích a tavenině, deformačních studiích monokrystalů připravených z roztoků i ve hmotě a krystalizaci z orientovaných roztoků. Vypracoval představu přítomnosti lokálního uspořádání (nodul) u amorfních polymerů schopných krystalizace, zabýval se otázkami tepelné mechanické úpravy na mezilamelární spoje u polymerů připravených ve hmotě včetně studia povahy změkčování PVC. Řeší významné problémy v oblasti biopolymerů včetně studia kolagenové struktury, struktury biologických membrán a morfologie biopolymerů.

Profesor Phillip H. Geil je členem redakčních rad významných vědeckých časopisů jako Polymer Science and Engineering, J. Applied Polymer Science, Intenational Journal of Polymeric Materials, J. Macrom. Sci-Pure and, Apl. Chemistry, J. Materials Chem. and. Phys. Je vydavatelem časopisu Journal of Macromoleculars Science (Physics), je autorem nebo spoluautorem 200 původních publikací ve vědeckých časopisech, 4 monografií a 11 přehledných článků. Od roku 1983 vychoval 13 PhD studentů. Profesor Phillip H. Geil je velkým přítelem České republiky. Jeho spolupráce s českými pracovišti sahá daleko do minulosti. Známa a velmi úspěšná je spolupráce s profesorem Rybníkářem z Fakulty technologie ve Zlíně, která zahrnovala řadu krátkodobých i dlouhodobých pobytů prof. Rybníkáře v USA a prof. Geila v ČR. Vzájemná spolupráce představuje v současné době společné řešení problematiky kapalně krystalických polymerů na bázi aromatických polyesterů a polyamidů.

Udělení čestného titulu doctor honoris causa VUT v Brně je projevem uznání a ocenění mimořádné vědecké a pedagogické práce a přínosu pro rozvoj vzájemných vztahů mezi ČR a USA na poli vědecké spolupráce.

Doc. Ing. Dr. Aleš Tondl, DrSc.

Jeden z nejvýznamnějších českých mechaniků, Doc. Ing. Dr. Aleš Tondl, DrSc. se narodil v roce 1925 ve Znojmě v učitelské rodině. Jeho odborná činnost začala již během studia na strojní fakultě VUT v Brně, kde působil jako asistent u prof. Kožouška. Vysokoškolské studium dokončil v roce 1950 a v též roce získal titul doktora technických věd (Dr.) Poté odešel do Prahy, kde pod vedením prof. F. Budínského a prof. J. Janatky absolvoval vědeckou aspiranturu (CSc.). Krátkou dobu potom pracoval v ÚMMS SAV v Bratislavě a od roku 1956 až do svého odchodu do důchodu v roce 1991 pracoval ve Státním ústavu pro stavbu strojů v Praze. Postupně byl jmenován docentem (1964), získal titul DrSc. (1967) a v roce 1994 byl jmenován doživotním čestným profesorem Technické univerzity ve Vídni.

Oblasti nelineárního a parametrického kmitání mechanických soustav spolu s dynamikou rotorů jsou témata, v nichž se doc. A. Tondl stal mezinárodně uznávaným vědcem. Publikoval na 200 vědeckých pojednání, z toho 20 knih a monografií, často překládaných do cizích jazyků. Možná nejcitovanější jeho prací v zahraničí je kniha „Some Problems of Rotor Dynamics“, která vyšla v pražském nakladatelství Academia ve spolupráci s Chapman and Hall v Londýně v roce 1956.

Minulý režim neumožňoval doc. Tondlovi cestovat do zahraničí a jeho kontakty se zahraničními vědci tak byly omezeny pouze na korespondenční styk a příležitostná setkání. Přesto je jeho zahraniční spolupráce velmi rozsáhlá.

I když je již několik let v důchodu, jeho vědecká a publikační aktivita se naprosto nezmenšuje. Za posledních 5 let vydal téměř 30 článků a referátů na nejvýznamnějších konferencích, včetně knihy „Guenching of Self-Excited Vibration“ (Academia Elsevier, Amsterdam). Na pozvání přednášel na technických univerzitách v Rakousku, Itálii, Francii, Holandsku, SRN. Jen zdravotní problémy mu neumožnily absolvovat přednáškové pobyty v USA, Kanadě a Austrálii.

Docent Tondl se nevyhýbá ani vědecko-organizační práci a s velkou pečlivostí vypracovává posudky a recenze na celou řadu článků. Je aktivním členem redakčních rad Strojirenského časopisu, prestižního Journal of Sound and Vibration, členem Advisory Board časopisů Nonlinear Dynamics and Chaos, Solitars and Fractals. Z jeho dalších funkcí uveďme, že je členem českého národního komitétu IFToMM a byl členem organizačního výboru II. Evropské konference o nelineárním kmitání (2ENOC-1996). Doc. Tondl je zcela mimořádný člověk. Kromě vynikající erudice a všestranné vědecké kompetence je zapotřebí vyzvednout jeho nevšední pracovitost a aktivitu, jeho schopnost vybírat z vědeckých problémů to podstatné, z čehož v současné době těží i pracovníci Ústavu mechaniky těles FS VUT v Brně, kde doc. Tondl spolupracuje na řešení problému GAČR s názvem „Tlumení kmitů technických soustav s parametrickým a kombinovaným buzením“ a podílí se na pracovní náplni tří doktorandů ústavu.

V osobním kontaktu je doc. Tondl příjemný společník, velmi dobře orientovaný v historii, humanitních i přírodních vědách. Docent Tondl prožil v minulém režimu velmi krušné chvíle, kdy byl omezován ve své vědecké činnosti, při styku s mladými lidmi a přesto nezahořkl. Jeho práce jsou citovány ve všech vědeckých publikacích v oblasti nelineárních a parametrických kmitů a i to, že své osobní kontakty s mnohými vědeckými kolegy dává k dispozici svým mladším spolupracovníkům, svědčí o jeho lidských vlastnostech. Čestným titulem je nejen oceněno jeho celoživotní dílo, ale částečně také splacen dluh, který společnost k tomuto výjimečnému člověku má.

ZLATÉ A PAMĚTNÍ MEDAILE, CENY REKTORA

Na slavnostním shromáždění, svolaném 9. listopadu 1999 u příležitosti oslavy 100. výročí založení Vysokého učení technického v Brně, byly uděleny Zlaté medaile, Pamětní medaile a Ceny rektora ke 100. výročí založení VUT těm, kteří v minulých letech velkou měrou přispěli k rozvoji a slávě VUT.

Rektor Vysokého učení technického v Brně Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc. udělil Zlaté medaile (na horním snímku zleva) **Prof. Dr. hab. Jerzy Wisniewskému** za dlouhodobou spolupráci ve vzdělávání s VUT, **Prof. Kuldeep Virdimu** za úspěšnou spolupráci s Fakultou stavební VUT v rámci projektu TEMPUS, **Prof. Jozefu Vanneuvillemu** za mezinárodní spolupráci ve vzdělání a vědě, **Prof. Ing. Jaromíru Slavíkovi, CSc.** za zásluhy o rozvoj Fakulty strojínského inženýrství VUT v Brně, **Prof. Ing. Františku Rybníkářovi, CSc.** za zásluhy o rozvoj vědy, **Prof. ak. sochaři Vladimíru Preclíkovi** za zásluhy při založení Fakulty výtvarných umění VUT v Brně, (dále na spodním snímku zleva) **Prof. Ing. Jiřímu Braunerovi** za zásluhy o rozvoj elektrotechnického průmyslu a vysokoškolského vzdělání v elektrotechnice, **Prof. Ing. Josefu Čajkovi, DrSc.** za zásluhy o rozvoj vzdělání a vědy na Fakultě elektrotechniky a informatiky VUT v Brně, **Prof. Torben Jakobsenovi** za úspěšnou spolupráci s Fakultou stavební VUT v rámci projektu TEMPUS, **Prof. RNDr. Jaroslavu Jonaso- vi, CSc.** za zásluhy o rozvoj Fakulty chemické VUT v Brně a **Prof. Ing. Dr. Vojtěchu Menclovi, DrSc.** za zásluhy o rozvoj Fakulty stavební VUT v Brně (medaili přebíral jeho syn Doc. Vojtěch Mencl).

Dále rektor VUT v Brně udělil Pamětní medaile ke stému výročí založení VUT za zásluhy o rozvoj školy Prof. Ing. Jaroslavu Balátému, DrSc., Doc. RNDr. Jaroslavu Bayerovi, CSc., Prof. Ing. Jiřímu Bendovi, CSc., Doc. Ing. Albertu Bradáčovi, DrSc., Prof. Ing. Jiřímu Brandštetovi, DrSc., Prof. Ing. arch. Janu Bukovskému, DrSc., Doc. RNDr. Jaroslavu Cihlářovi, CSc., Ing. Ivanu Dobiášovi, DrSc., Doc. RNDr. Petru Dubovi, CSc., Doc. PhDr. Aloisi Glogarovi, CSc., Prof. RNDr. Václavu Havlovi, DrSc., Doc. Ing. Břetislavu Havířovi, CSc., Marii Hostové, Prof. Ing. Jiřímu Janovi, CSc. který současně přebíral i Cenu rektora za významnou publikační činnost, Doc. Ing. Josefu

Kacroví, CSc., Prof. Ing. Jaroslavu Kadrnožkovi, CSc., Prof. Ing. Karlu Kocmanovi, DrSc., Prof. Ing. Vladimíru Kocmanovi, Prof. Ing. Jaroslavu Kočimu, CSc., Prof. Ing. Karlu Kolo- mazníkoví, DrSc., Jarmile Koutňákové, Prof. Ing. Ctiradu Kratochvílovi, DrSc., Prof. Ing. Jiřímu Kratochvílovi, DrSc., Prof. Ing. Miroslavu Kučerovi, DrSc., Doc. RNDr. Václavu Kudláč- kovi, CSc., Prof. Ing. Janu Kupcovi, CSc., Prof. RNDr. Miroslavu Liškovi, DrSc., Doc. Ing. Jaroslavu Maleňákoví, CSc., Prof. Ing. Jiřímu Ma- touškovi, DrSc., Prof. Ing. Jiřímu Melchrovi, DrSc., Prof. Ing. Vladimíru Mikulovi, CSc., Prof. Ing. Milanu Mládkovi, CSc., Doc. Ing. Evě Münsterové, CSc., Jaroslavě Orlové, Univ. Prof.

Peteru H. Osanna, Ing. Jiřímu Pánkovi, CSc., Doc. Ing. Antonínu Pištěkovi, CSc., který sou- časně přebíral i Cenu rektora za realizaci věde- ko-výzkumných výsledků v praxi, Doc. Ing. Zdeně Rábové, CSc., Ing. arch. Viktoru Rudiš- ovi, Prof. Ing. Václavu Říčnímu, CSc., Prof. Ing. Dr. Josefu Říhovi, DrSc., Prof. Ing. Ivo Serbovi,

CSc., Doc. Dr. Franzi Sigut, Prof. Ing. Václavu Skleničkovi, DrSc., Prof. Dr. Ing. Jiřímu Sobo- tovi, Prof. Dr. Ing. Zdeňku Šaumanovi, DrSc., Prof. Ing. Emilu Škrabalovi, DrSc., Jaroslavu Švecovi, Prof. Ing. Jiřímu Švejcarovi, CSc., Prof. Ganyor. E. Taylor, Doc. Ing. Františku Tomisovi, CSc., Doc. Ing. Josefu Vačkářovi, CSc., Prof. Ing. Antonínu Vítečkovi, CSc., Doc. Ing. Milanu Vondruškovi, CSc., Prof. Dr. Ing. Josefu Vykutilovi, Prof. Frank A. Walker, Mgr. Bohumíru Zháňalovi.

Pamětní medailí byli oceněni Prof. Ing. Ka- rel Zehnula, CSc., Doc. RNDr. František Pa- velka, CSc. a Doc. Ing. Zdeněk Navrátil, CSc.

Rektor VUT dále udělil Ceny rektora ke stému výročí VUT: za významnou publikační činnost byla spolu s peněžním darem udělena pamětní medaile Prof. RNDr. Alexandru Že- niškovi, DrSc.; za realizaci vědecko-výzkum- ných výsledků v praxi byla spolu s peněžním darem udělena pamětní medaile Doc. Ing. Jo- zefu Honecovi, CSc. a řešitelskému kolektivu, Prof. Ing. Františku Pochylému, CSc. a řešitel- skému kolektivu; za prezentaci VUT v široké veřejnosti byla spolu s peněžním darem uděle- na pamětní medaile Doc. Ing. arch. Jiljímu Šindlarovi, CSc.

Komise dále rozhodla odměnit v této kate- gorii peněžním darem Mgr. Vojtěšku Kupcovou a kolektiv, Ing. Aleše havránka, Ing. Zdeňka Kuklu; za vynikající výsledky ve studiu v magisterském studijním programu a za další významné aktivity byl oceněn Lukáš Nešpůrek, za vynikající výsledky ve studiu v doktorském studijním programu a za významnou tvůrčí čin- nost byla spolu s peněžním darem udělena pa- mětní medaile Ing. Petru Parolkovi; za vynikají- cí výsledky v pedagogické a vědecké práci byla spolu s peněžním darem udělena pamětní me- daile Ing. Lence Bodnárové.

Ceremoniál slavnostního udělování Zlatých a Pamětních medailí VUT v Brně a Cen rektora u příležitosti 100. výročí založení vysoké školy byl ukončen znělkou, kterou ke stému výročí založení VUT složil Prof. Miloš Štědroň.

(say)

Foto: Anna Pecková

GLOBALIZACE SOUČASNÉHO SVĚTA A TECHNICKÉ ŠKOLSTVÍ NA PŘELOMU TISÍCIETÍ

V rámci oslav při příležitosti 100. výročí České vysoké školy technické – předchůdkyně dnešního Vysokého učení technického v Brně a při příležitosti dovršení 150 let technického vzdělávání v Brně se konalo mnoho akcí a desítky monotematických vědeckých konferencí. Sama tato významná výročí, která oslavovala přední česká technická univerzita na přelomu tisíciletí, by byla důvodem k hlubšímu a širšímu zamyšlení nad základními principy a etapami vývoje přírodních a technických věd a o jejich uplatňování při rozvíjení civilizace nejen v bližším a vzdálenějším regionu, ale na celé Zemi. V posledních letech totiž dochází ke zvýraznění řady vývojových proudů a k akceleraci vývojových procesů.

Jedním z těchto vývojových proudů, který je již společností přijímán a využíván, je prudký rozvoj informačních technologií a explozivní narůstající množství disponibilních informací. Tomuto vývojovému procesu byla věnována konference „Technické vědy a inženýrské vzdělávání v informační společnosti 21. století“, která se konala přímo v hlavním slavnostním týdnu Roku VUT – 10. listopadu 1999.

Neméně mohutným vývojovým proudem je globalizace současného světa. I tento proces přináší a jistě přinese mnoho dobrého, ale také značné množství negativních projevů a důsledků. To podvědomě cítí i široká veřejnost a proto dochází k mohutným demonstracím v řadě zemí i u nás. Proto byla na Vysokém učení technickém v Brně v pěkném prostředí nově rekonstruovaného Centra VUT na Antonínské ulici ve dnech 30. listopadu a 1. prosince 1999 uspořádána konference pod výše uvedeným názvem. Tato konference byla orientována nejen na širší problematiku globalizace světa, ale i na hledání odpovědí, které vyvstávají v této souvislosti při koncipování vzdělávání a rozvíjení vědecko-výzkumné činnosti na technicky orientovaných vysokých školách.

Konference nebyla velika z hlediska počtu přednesených referátů a počtu účastníků. Byla však velmi významná, protože se zde sešli lidé, kteří zaujímají významná postavení v českém vysokém školství a vědě a kteří sdílejí obdobným způsobem starost o další vývoj na této planetě. Mimo jiné bylo například konstatováno, že globální a dlouhodobé pro-

blémy nemůže lidstvo vyřešit pod vedením politiků. Politikové jsou voleni v malých regionech a na velmi krátkou dobu, takže úsilí o řešení ekonomicky velmi náročných problémů pro budoucnost a ve prospěch celé planety by je pro následující volební období znevýhodnilo. Rozhodující roli musí proto sehrát celosvětově propojená nepolitická občanská hnutí. Již dnes existuje mnoho různých hnutí a společenských aktivit, např. ekologických, ale jejich výsledky jsou zatím velmi slabé, protože jejich argumentace je často naivní a není proložena hlubokými znalostmi. A zde výrazně vystupuje nová a velmi naléhavá úloha univerzit v nadcházejícím období: stát se znalostní základnou a vedoucí silou těchto občanských hnutí.

Konference měla spíše intimní charakter, ale hloubkou myšlenek a významem přednesených referátů si nezadala s mnohem většími konferencemi. Obecný názor všech účastníků konference lze shrnout takto: podobné konference jsou potřebné jako sůl a zejména v dnešní době je třeba je konat častěji a nevyhýbat se přitom žádným naléhavým tématům.

*Prof. Ing. Jaroslav Kadrnožka, CSc.,
garant konference*

USNESENÍ ze 45. zasedání České konference rektorů

Česká konference rektorů (ČKR) se konala 18. listopadu v Centru VUT. Na svém 45. zasedání přijala následující usnesení:

1. ČKR odmítá snížení státních dotací v roce 2000 na vzdělávací činnost vysokých škol o 5,1 % oproti roku 1999. ČKR konstatuje, že tím vláda České republiky neplní své prohlášení o podpoře vysokého školství.
2. ČKR považuje za nepřijatelné, aby podíl prostředků vysokých škol na rozpočtové kapitole resortu školství MŠMT byl snižován ve prospěch regionálního školství. Tento postup je v rozporu s demografickým vývojem v zemi, kdy počet vysokoškolských studentů roste rychleji, než počet žáků v regionálním školství. ČKR s politováním konstatuje, že MŠMT v tomto ohledu zanedbává nezbytné potřeby vysokých škol a tento postup je v rozporu s dosavadními sliby pana ministra.
3. ČKR prohlašuje, že připravované zásadní změny metodiky dělení státní dotace na rok 2000 podle studijních programů probíhají za výrazného podfinancování vysokých škol.
4. V souvislosti s projednáváním Národní politiky výzkumu a vývoje a přípravou zákona o výzkumu a vývoji zdůrazňuje ČKR nutnost posílení výzkumu, vývoje a tvůrčí činnosti na vysokých školách. Pro řešení tohoto problému a odstranění dosavadní kompetenční roztržičnosti požaduje ČKR zřízení ministerstva pro vysoké školy a vědu.
5. ČKR požaduje, aby v navrhovaném složení Rady programu národních výzkumných center byly přiměřeně zastoupeny všechny obory.
6. ČKR na svém zasedání projednala a schválila v souladu s novým zákonem o vysokých školách svůj nový statut.

*Za Českou konferencí rektorů:
Prof. Ing. Jan Hron, DrSc., předseda*

100 LET FAKULTY STAVEBNÍ

Oslavy 100. výročí vzniku České vysoké školy technické v Brně a zahájení výuky v odboru stavebního inženýrství vyvrcholily na Fakultě stavební XI. Mezinárodní vědeckou konferencí, uspořádanou ve dnech 18. – 20.10.1999.

Slavnostního zahájení konference, které se uskutečnilo v Janáčkově divadle v Brně, se zúčastnila celá řada významných hostů a hlediště se účastníky konference i zaměstnanci fakulty zaplnilo téměř do posledního místa. Jako čestní hosté přijali pozvání nejvyšší představitel VUT a všech fakult, děkani technických univerzit z Vídně a z Opole, děkani sesterských fakult v ČR a SR, zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva pro místní rozvoj, prezident Svazu podnikatelů ve stavebnictví, předseda České komory autorizovaných inženýrů a techniků, předseda Českého svazu stavebních inženýrů a další hosté, včetně vedoucích představitel významných stavebních podniků a firem.

Po úvodním projevu děkana Fakulty stavební a vystoupení deseti čestných hostů, přednesl hlavní projev prof. Zdeněk P. Bažant z Technické univerzity v Illinois, USA.

Za 100 let úspěšné činnosti a jako ocenění vzájemné spolupráce, byly při této příležitosti Fakultě stavební uděleny medaile ČVUT Praha a STU Bratislava.

Slavnostní koncert i společenské setkání hostů a účastníků konference se zaměstnanci fakulty vytvořily důstojný rámec vyvrcholení oslav i zahájení konference.

Jednání konference bylo rozděleno do dvou dnů. První den probíhalo ve 14 odborných sekcích, druhý den, vyhrazený prezentací prací studentů doktorského studijního programu, probíhalo v 6 odborných sekcích. Bylo předneseno a ve sbornících z konference uveřejněno 650 recenzovaných příspěvků, jejichž odbornou úroveň lze hodnotit velmi dobře. Příspěvky byly tématicky aktuální, zahrnovaly nejnovější poznatky ze všech oborů stavitelství.

Konference se zúčastnilo celkem 1038 účastníků, z toho 360 zahraničních z 22 zemí celého světa. Tento poměrně značný zájem vědecké a odborné veřejnosti svědčí o prestiži a jménu, které fakulta za léta své existence získala a dále úspěšně prezentuje.

Při setkání odborníků byly navázány nové odborné i osobní kontakty, které podpoří další a užší spolupráci na poli vědy, výzkumu i vývoje, ve prospěch pokroku našeho stavitelství.

Vysoké uznání úrovně konference zůst četných účastníků, i ohlasy které vyvolala, jsou pro Fakultu stavební VUT v Brně zavazující k dalšímu pokračování rozvoje tvůrčích aktivit v duchu odkazu své stoleté tradice.

*Doc. Ing. Ladislav Štěpánek, CSc.
děkan FAST*

40 let od vzniku Fakulty elektrotechniky a informatiky VUT v Brně

V ZDRAVÉM TĚLE ZDRAVÝ DUCH

Rok 1999 je na VUT v Brně, a stejně tak na jeho Fakultě elektrotechniky a informatiky, rokem ve znamení oslav. Od března do listopadu proběhlo množství odborných, kulturních, sportovních a společenských akcí, přehlídek, soutěží a výstav, na nichž se fakulta představovala nejen svým zaměstnancům a studentům, ale i celé široké veřejnosti.

Ústav kultury a sportu při FEI se k těmto oslavám připojil uspořádáním konference na téma „Zdravotně orientovaná zdatnost v obsahu výuky tělesné výchovy na VŠ“, která se uskutečnila ve druhé polovině září ve společenském centru vysokoškolských kolejí VUT.

Když jsme vybírali téma konference, cítili jsme potřebu zaměřit pozornost na sportovní disciplíny, které se praktikují na VŠ spíše nesoutěžně. Proto také často bývají, byť neprávem, ve stínu těch soutěžních. A to i přesto, že jejich význam je v jistém směru i podstatnější, protože pro další život studentů mohou mít trvalejší hodnotu. Práce pedagogů je v této oblasti nesnadná. Vyžaduje neustálé sebevzdělávání, maximální individuální přístup a bezmeznou trpělivost. Odměnou pak není vítězství v soutěži či jiné skvělé umístění svěřenců, ale „pouze“ naděje, že student danou pohybovou aktivitu ocení natolik, že ji zařadí do svého každodenního života.

Žijeme v době, kdy většina z nás má sedavé zaměstnání spojené s nadměrnou psychickou zátěží a nedostatkem dalšího pohybu. Pro absolventy VŠ je tento trend obvyklý. Nedostatečná hladina fyzické stimulace vede ke snižování kapacity většiny orgánů a orgánových systémů, ke snižování pracovní výkonnosti a obranyschopnosti organismu. Vzhledem k vývoji naší civilizace nelze očekávat obrát, ale naopak prohloubení a urychlení dosavadních trendů. K problematice tohoto negativního současného životního stylu byla zamě-

řena úvodní přednáška PaedDr. V. Koloucha. Bylo nutno konstatovat, že nabídka pohybových aktivit ve výuce studentů musí respektovat neustálé negativní změny úrovně zdatnosti a výkonnosti, musí umožňovat individuální tempo zlepšování a musí být zaměřena k pozitivnímu ovlivnění komponent zdravotně orientované zdatnosti, tedy množství svalové hmoty, velikost svalov-

vé síly, složení tělesných tkání a výkonnost kardiovaskulárního systému. Role odborného asistenta na katedře tělesné výchovy na vysokých školách musí přecházet z polohy organizátora a trenéra spíše do role „fitness konzultanta“. Výzkumy prokázaly, že sebelépe koncipovaný cvičební program nepřináší

podstatné zlepšení úrovně zdatnosti, není-li doprovázen změnami i v ostatních oblastech ovlivňujících životní styl daného jedince. Studenti musí kromě nezbytných odborných vědomostí získat i vědecky ověřené informace o vlivu nejnámějších salutorů a patogenů na zdraví, zdatnost, výkonnost a kvalitu života.

V jednotlivých prakticko-teoretických seminářích se už řešily konkrétní problémy. Doc. PaedDr. J. Kopřivová, CSc. se ve svém vystoupení zaměřila na úpravu svalových disbalancí, vytváření správných pohybových návyků a návyků správného držení těla. Richard Štěpánek s manželkou Martinou probrali aerobic od historie, přes lekta, hudbu, význam, styly a rizikové faktory až po ukázky dance aerobicu, latiny a country. Ukázka metodiky byla předvedena na steпаerobicu.

Ze strečinku jsme si s PaedDr. M. Muchovou mohli osvojit několik funkčních sestav, kterým předcházela vyčerpávající výklad o druzích, způsobech a významu strečinku. Závěr prvního dne konference patřil celkové hluboké relaxaci, kterou účastníky provedl Doc. PhDr. P. Šmolík, CSc.

Tři hodiny časového prostoru v posilovně, kterými pokračoval druhý den konference, se ukázaly jako nedostatečné, zejména proto, že seminář vedla taková odbornice jakou je L. Boháčková. Náplň jejího příspěvku se rozhodně nedá shrnout do jedné věty. V posilovně se asi nejvíce uplatnila možnost konzultovat vzájemně své zkušenosti, poznatky a novinky z daného oboru.

Poslední částí konference byl seminář o aplikované józe, jako regenerační složce kultivace osobnosti, s demonstrací na jednoduché sestavě.

Z reakce účastníků se dá usuzovat, že smysl konference, jako příspěvek k dalšímu vzdělávání VŠ učitelů byl naplněn. Téma však vyčerpáno zdaleka není, a proto se už nyní organizátoři těší

na další setkání v příštím roce. Poděkování patří všem, kdo se podíleli na organizaci a přípravě konference a především vynikajícím lektorům, kteří se představili na vysoké profesionální úrovni.

PaedDr. Ivana Vašourková
vedoucí UKUS FEI VUT v Brně
Foto: Mgr. Zdeněk Hons

Pohled sociologa:

CO DĚLAT S PANELOVÝMI SÍDLIŠTI?

Sídlště se stávají značným problémem jak architektonickým, tak urbanistickým i sociálním

Doc. Ing. arch. Karel Schmeidler, CSc.

Panelová sídlště stárnou. Během času se z nich stává problém jak architektonický, tak urbanistický i sociální. Jaké jsou dnes možnosti tento problém řešit? Obytné soubory, tak hojně budované od konce padesátých do počátku devadesátých let, měly vyřešit bytový problém a pojmout migrující pracovní sílu z venkova. Soubory byly určeny jako sídlště pro nové závody, ke krytí bytových potřeb měst či náhradou za odpadlé byty v poslední době v rámci přestavby měst. Byly stavěny na základě urbanistické koncepce jako celek, i když tato koncepce byla často v průběhu výstavby měněna. Po vzoru vyspělých zemí byla sídlště většinou zakládána mimo intravilán, na „zelené louce“, organizována na principu obytného obvodu, obytného okrsku a obytné skupiny. Pro mamutí prováděcí firmy to bylo výhodné.

Výstavbu plně vybavených obytných celků v zeleni podle anglických, severských (finských, švédských, dánských) a francouzských vzorů měl zajistit systém urbanistických operací nazývaný komplexní bytová výstavba – KBV. Nabyta takového rozsahu, že se stala téměř jedinou formou územního rozvoje měst. Velké soubory byly často stavěny jako celek nebo část jedinou technologií – prefabrikovanými panely. Dnes v panelových domech bydlí přibližně 30 % obyvatelstva republiky (v Praze 43 %, Sokolov 73 %, Blansko 56 %, Český Krumlov 56 %, Klatovy 52 %, Hradec Králové 52 % a Olomouc 42 %) a představují celou řadu nejen urbanistických, ekonomických, ale i sociologických a demografických problémů. V České republice je 62 456 bytových panelových objektů, ve kterých je 1 138 069 bytů, což představuje bydlení pro zhruba 3 186 590 obyvatel.

Od ostatní zástavby se odlišují tyto soubory především velikostí – počtem obyvatelstva se mnohdy rovnají našim středně velkým městům. Další charakteristikou je to, že vznikly velmi rychle, během několika let. Havířov za 20 let získal přes 90 000 obyvatel. Zde bývá často viděna příčina nedostatků, historická sídla rostla a vyvíjela se celá staletí, mohly tak být zavčas zjištěny a eliminovány koncepční chyby v rozvoji.

Zcela převažuje bytová funkce, projektanty ovládla idea zónování. Vedle minimálního standardu bydlení zabezpečovala i minimální základní vybavení. V podmínkách diktátu monopolních stavebních organizací a neexistujícího trhu bydlení KBV často degenerovala do jednotvárných monofunkčních panelákových nocleháren.

Monotónní monofunkční sídlště, která se stavěla nejen u nás, ale zaplavila většinu zemí, se stávají z mnoha důvodů nepřijatelná. Jejich vý-

stavba souvisí se zábořem zemědělské půdy, je energeticky náročná, podobně jako jejich vytápění, dopra-

va za prací, kulturou apod. do vzdálených center. Komplexní bytová výstavba má všechny znaky sociální výstavby. Objevují se obavy, zda se z nich nestanou slumy, obývané převážně sociálně problémovými skupinami obyvatelstva. Proto zde byla u nás i v zahraničí provedena řada sociologických šetření. Výsledky empirického zkoumání v oblasti bydlení a architektury nových obytných souborů přinesly řadu zajímavých poznatků. Týkají se problémů sídlště, zejména kvality životního prostředí tak, jak je vnímána uživateli. Některé závěry z těchto šetření ovlivní tzv. humanizaci obytných souborů, t.j. snahu eliminovat negativní jevy v sídlštích i koncipování nové obytné zástavby.

Typické pro česká a moravská města je, že vznikly urbanisticky, architektonicky i sociálně odlišné části – staré centrum a nová sídlště. Obyvatelé sídlště, zbudovaných ve velkém měřítku většinou na zelené louce za dřívějšími hranicemi města, se liší od těch, kteří žijí v historických

městských čtvrtích určitými charakteristikami. Nápadná je nepřirozená demografická skladba, ze sociálního hlediska jde o naprostou mixáž, nelze tu v úhrnu najít nějaký specifický profil. Je to důsledek sociální homogenizace, t.j. záměrného mísení různých sociálních tříd, vrstev a skupin. Tento fenomén není charakteristický pouze pro bývalé tzv. „socialistické země“. I v severovýchodních státech, západním Německu a USA se úřady a vlády bránily rozkladu měst a městských regionů na sociálně stratifikované zóny smíšením různých sociálních a dokonce etnických skupin v jedné čtvrti, bloku či domu. Byly zaznamenány určité úspěchy, ovšem s omezením veřejných investic ztrácí tato politika zpravidla účinnost a proto bylo od ní koncem osmdesátých let mnohde upuštěno. Nedávno provedené průzkumy ukazují, že střední třídy začínají být náchylné opouštět tyto areály, jejichž fyzické prostředí umožňuje vznik slumů.

Pro novější sídliště jsou typičtí obyvatelé mladšího a středního věku, ekonomicky převážně aktivní, dle sociální skladby zcela heterogenní, rodiny s malými dětmi nebo je očekávají. Žije tu hodně obyvatel, kteří se sem přestěhovali z jiných měst či z venkova. Typická je absence generace třetího věku a dospívajících. Z toho vyplývají jiné nároky, jiný rytmus života, spoluurčovaný i povahou a polohou sídliště. Nevyrovnaná demografická skladba vytváří ohromné nároky na vybavení, protože vlna dětí prochází ve stejnou dobu stupni školek a základních a středních škol. Po jejich odchodu jsou často původně předimenzovaná zařízení neekonomická, následující kohorty jsou podstatně menší. V současné době se např. ruší jesle a školky na sídlištích. Protože tu zpravidla nejsou pracovní příležitosti, vyjíždí se za prací jinam. Časté je i dojíždění za nákupy a službami. Přes den tu zůstávají pouze ti, kteří jsou velmi vázání na místo bydliště – matky s malými dětmi, školáci, důchodci. Občanské vybavení pro ně je velmi skromné. Přestože se zde už začínají objevovat místní živnosti a další podniky, jsou sídliště převážně noclehárnami se způsobem života z toho vyplývajícím, odlišným od života ve vnitřních městech. Negativ-

ní znaky sídlištního prostředí se začínají odrážet v sociálně patologických společenských jevech, zejména u dospívající mládeže, jako je vandalismus, terorismus, agresivita a drogová závislost. Nevytvoření interpersonálních vztahů nebo jejich nezralost je na sídlišti charakteristické pro vztahy mezi lidmi. U dospělých se mimo jiné objevuje celková pasivita a vysoká rozvodovost. Také anonymita sídlišť a s tím spojená absence sociální kontroly se mohou stát živnou půdou asociálního chování. Ukazuje se, že mládež, žijící v nových sídlištích, tenduje k protisociálnímu jednání více než jejich vrstevníci žijící na venkově nebo ve starší zástavbě ve městech.

Situaci názorně ukazují provedené sociologické průzkumy realizované v posledních 10 letech. Záporně hodnocené stránky sídlištního prostředí z hlediska obyvatel – respondentů jsou především: Estetická kvalita či spíše její nedostatek. Často zmiňovaným negativem je architektonická nejasnost, monotónnost, opakování stejných geometrických tvarů, stejných rozměrů, malá druhovost bytů. Kritizován je design – prvky užitě v prostorách nejvíce používaných a vnímaných (neopracované betonové plochy, zábradlí atd.). Dále šedivost hmot a nevýraznost barev.

Mladé rodiny s dětmi, které žijí v malých bytech, postrádají propojený prostor zahrady pro hru dětí, odpočinek a věšení prádla po praní. Někde jsou problémy s odbytou konstrukcí, kondenzací, hlukem z bytů rušícím sousedy, protože příčky jsou velmi tenké. Nevzhledné a nehygienické jsou popelnice a kontejnery pro odvoz odpadků. Někde nastupují psychické problémy z bydlení ve výškách.

V nových obytných souborech je kritizována nejasnost prostorové organizace způsobující dezorientaci (zejména nejasná komunikační síť, jednotvárnost). Podle uživatelů je mnoho nejasných a neurčených volných ploch. Lidé potřebují, aby plochy byly jasně definovány. Nejasný je vztah domu ke komunikaci. Je počiňován nedostatek sociálně a esteticky strukturovaných prostorů, kritizována je nadměrná velikost nových obytných souborů, údržba a úklid

sídlišť – souvisí to s jejich koncepcí. Lidé se cítí sociálně izolováni, protože neexistuje pouliční život, do kterého by se mohli zapojit. Vyrůstá pocit osamělosti lidí žijících ve svých boxech podél chodeb. Necítí se bezpečni, nemohou dosáhnout adekvátního dohledu nad okolím u bytu. Nemohou vidět ze svých bytů kdo přichází. Proto je mnoho výtahů, chodeb a společenských prostorů ničeno vandaly.

V západní Evropě je často popisována tzv. „sociální stigmatizace“ či „symbolická degradace“ určitých čtvrtí velkých sídelních celků, která se stala příčinou roztočení spirály „urbánní krize“. Když v důsledku ekonomického růstu vyšší střední vrstvy začaly opouštět sídliště a stěhovat se do rodinných domků, představitelé jiných částí střední vrstvy, až dosud spokojené s svými bytovými podmínkami, začali mít pocit, že jsou deklarováni, když se jejich sousedé odstěhovali a byli nahrazeni chudším obyvatelstvem. Vyvinul se tak pocit sociální frustrace a stupňoval se v závislosti na postupujícím přechodu méně favorizovaných sociálních vrstev na sídliště.

Výrazným nedostatkem tehdy nejrozšířenějšího způsobu volného zastavění je zrušení rozdílu mezi veřejným prostorem ulic a náměstí a polosoukromým prostorem uvnitř uzavřených bloků, vyhrazeným bezprostředně uživatelům. Dříve byly oba druhy prostorů jasně ohraničeny a měly výrazně odlišný charakter. Veřejné prostory tvořily spojitou soustavu prostupující celým městem a byly nositeli urbánnosti. Vnitřní polosoukromé prostory představují naopak uzavřené, vzájemně izolované enklávy.

Při volném způsobu zastavění vzniká jediný, funkčně i výtvarně neurčitý prostor. Jednotlivé prostory jsou si svou vyhraněností a neurčitostí navzájem podobné a málo zapamatovatelné, což ztěžuje orientaci. Tato skutečnost velmi přispívá k celkové monotónnosti a neosobnosti. Je to dále zvyšováno chudobou forem a významovou chudobou panelové architektury. Navržená urbanistická řešení nebyla v důsledku omezených finančních možností mnohdy realizována podle projektů,

takže současná sídliště jsou urbanistická torza.

Záporně jsou hodnoceny velké vzdálenosti k obchodům a dalším zařízením, jsou námitky k délce zastávek MHD, lidé mají daleko do práce a do centra. Problém je s dostupností pracovních příležitostí, zejména pro ženy.

Nové a dražší bydlení a vytápění způsobuje napětí v rozpočtu některých kategorií rodin. Pociťují to zejména sociálně slabí, např. občané v důchodovém věku, kteří předtím bydleli ve starších částech měst, např. jejich přestavbových územích.

Dalšími problémy jsou dlouhá adaptace – zejména pro příchozí z venkova, časté jsou případy sociální izolace v důsledku přetrhání starých svazků či sociální anomie – pocit ztráty známého a navykého hmotného a sociálního prostředí. V důsledku velké vzdálenosti od středu měst a tím i kulturních, tělovýchovných a dalších zařízení pro volný čas, dochází k soustředování rodin uvnitř bytů. Zvyšuje se rozsah pasivních forem trávení volného času – zejména sledování televize. U mnoha uživatelů se objevují stereotypní životní formy a stereotypní životní rytmy.

Na obranu sídlištních souborů je nutné konstatovat, že tyto soubory vykazují i některé kladné vlastnosti: panelové bytové soubory zajišťují standardní bydlení pro značnou část obyvatel ČR, je především oceňován dostatek volných ploch tzv. prostorový komfort a větší vybavení. Domy poskytují většinou dobrý standard co se týká oslunění a provětrání.

Životní prostředí mnohých sídlišť je v případě jejich okrajové polohy a blízkosti volné přírody kvalitnější než v centrech měst atd. Osvědčilo se oddělení průjezdné dopravy od pěšího provozu a od dopravy lokální, většinou je méně dopravního hluku. Je zde větší bezpečnost dětí, četná hřiště a další vybavení vytvářejí příznivější prostředí pro dětskou populaci. V některých sídlištních, která byla dobudována, jsou přitažlivá nákupní střediska obhospodařovaná různými obchodními firmami. Část obyvatel oceňuje bydlení ve výškových domech především pro výhledy z oken. Vzhledem k tomu, že většina popula-

ce sestává z mladých rodin s dětmi ve školním věku, které si spolu hrají, podobnost problémů dává často rodiny dohromady.

Vzhledem ke všem těmto skutečnostem je zřejmé, že sídliště v ČR jsou realita, se kterou budeme muset zřejmě ještě několik let počítat a jejichž bytový fond bude nutné optimálně využívat. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že je proto nutné co nejdříve nastoupit proces zhodnocování – regenerace sídlišť tak, aby se tyto soubory staly plnohodnotnými městskými celky.

Humanizace těchto souborů by měla být zaměřena na odstranění příčin deformací jednotlivých složek, k nimž patří:

- kvalita života a životní styl – monofunkční obytné soubory nevytvářejí předpoklady pro založení funkční komunity lidí účastnících se aktivně na zvelebení svého životního prostředí a podmínek života. Proces regenerace sídlišť nemůže být proto chápán pouze ve smyslu urbanizačním, ale měl by být pojat jako proces regenerace společenského života na sídlištních. Základním hybným momentem tohoto procesu by měla být spoluúčast co největšího počtu obyvatel sídlišť na uskutečňování pozitivních změn.

- uspokojení požadavků obyvatel, existuje zde velmi málo pracovních příležitostí, struktura zaměstnání a služeb je neadekvátní, zařízení pro volný čas chybí zvláště pro důchodce a mládež.

- vzhled, proporce a měřítko budov i veřejných prostorů nevytváří příznivý estetický dojem, který může být charakterizován jako uniformní, stereotypní, monotónní či neorganický bez jakéhokoliv řádu. Humanizace obytných souborů znamená tedy především vytvoření motivující atmosféry pro život v tomto prostředí, která vytvoří další podmínky pro zlepšení funkce a vzhledu jednotlivých budov, ansámbly i prostorů. Dále pro vytvoření potřebné infrastruktury jak technické, tak sociální a zvelebení podmínek života jako celku. Technické hledisko zvažuje technické možnosti a optimalizaci metod provedení. Na Fakultě architektury VUT Brno byly navrženy dva strategické postupy humanizace:

- zlepšování funkčních charakteristik obytných souborů jako celku,
- rekonstrukce, modernizace a přestavba stavebního fondu.

Remodelace a humanizace na úrovni sídliště jako celku

Doporučuje se dobudovat sídliště do stavu, do jakého byla původně projektována. V minulé době se chronicky opoždovala výstavba standardního občanského vybavení a odkládala se výstavba vyššího a specifického vybavení. Často se zapomnělo na původní účel ploch, jejichž funkce byla později změněna, buď na další občanskou výstavbu – komerční zařízení, garáže a asfaltovaná odstavná stání, která zhoršují kvalitu životního prostředí. Někde stále chybí občanská vybavenost i specifická – školní budovy, obchodní síť, možnosti pro soukromý sektor, síť služeb a zdravotnických zařízení, pracovní příležitosti pro ženy, kterým by prospělo zmenšení dopravních přesunů.

Je možné zlepšit životní prostředí souborů dodatečnými úpravami, které nebyly součástí projektů. Vyplývá to z měnících se potřeb obyvatel. Jak vyplývá z průzkumů, je voláno po dobudování rekreačního vybavenosti, parků, hřišť pro určité věkové skupiny, běžeckých a cyklistických stezek, klidových prostor pro aktivity malých dětí. K tomu je možné využít všech ploch i těch, které nejsou dočasně zastavěny. Zlepšení kvality životního prostředí se týká důsledné diferenciace veřejné a poloveřejné části parteru, zdůraznění systému pěších tras vedoucích k lokálním centrům sídliště. Je možné odlišit a částečně ozeleňování (stromy, zatravněné dlaždice) prostor pro parkování aut, odstavné plochy oddělit zelení, garáže budovat převážně podzemní a střechy zatravnit nebo využít k rekreačním činnostem (hřiště). Vytvořit systém zeleně, klidová zákoutí a cesty s důslednou preferencí chodců. Dostatečné osvětlení zajistí větší bezpečnost obyvatel a jejich majetku.

Prospěje celkové estetické ztvárnění širšího obytného prostředí sídliště – nový městský mobiliář (lavičky, výtvarná díla, vodní prvky, v neposlední řadě odpadkové koše). Důležitá je zeleň jako výtvarný prvek, někdy pomůže v zahraničí (Japon-

sko, USA) používaná supergrafika na stěny domů.

Urbanitu sídliště pomohou zajistit občanské stavby a integrovaná zařízení i pro mimosídlištní populaci, jako obchodní domy a nákupní střediska (nábytek, textilie atd.), specializované opravy, divadla malých forem, kluby, sportovní areály s nadstandardní vybaveností (tenisové kurty, bazény, minigolf, skateboard) a se zajištěným dopravním spojením.

Remodelace a humanizace na úrovni jednotlivých domů a bytů

V delším časovém horizontu je třeba zvyšovat užitnou kvalitu bytů – prostorový standard, skladovací plochy v bytech i mimo ně, posílení estetické kvality bytů. Týká se to také vstupních prostorů do domů, je potřeba vyčlenit a zdůraznit prostory veřejné, poloveřejné a polosoukromé. Vstupní haly mohou být navrženy s výtvarnými prvky, které mají funkci znamení. Dále pomohou vyznačené přechodové plochy, lavičky, stíněná odpočívadla, vhodné formy zeleně.

Určení priorit a sekvence postupu není záležitostí pouze architektů a urbanistů, ale i politiků, místních úřadů a vši městské populace. Regenerace sídliště by měla být kontinuální proces, jehož cílem by měla být koncepční přeměna sídliště v příjemné, účelně uspořádané, ekologické a bezpečné místo pro život obyvatel s co největším možným rozsahem potřebných funkcí.

Humanizace sídliště v oblasti sociální skladby a sociálních vztahů

Přídělový systém v bytovém hospodářství v minulosti byl příčinou demografické stejnorodosti na „sídlištích“. Velká část obyvatel se nacházela ve stejné fázi životního cyklu. Z toho vyplývala značná homogenita potřeb i nároků obyvatel ve shodných časových cyklech. To na jedné straně zjednodušovalo problémy vzhledem k tomu, že byl možný lepší odhad nároků a potřeb, na druhé straně komplikovalo situaci pro značné kapacitní nároky a vytížení volných ploch. Proti nenormální demografické skladbě, která často vzniká na sídlištích a udržuje se 20 až 30 let, se užívá v zahraničí zejména těchto postupů:

1. Doporučuje se rozvrhnout vý-

stavbu nových souborů, pokud se staví, do etap a nebudovat v jednom celku.

2. Vytvořit rezervy ploch pro funkce, na které nebylo pamatováno. Např. chybějící kategorie bytů – dnes na sídlištích chybí především malé byty a luxusní velké byty.

3. Celý soubor koncipovat jako flexibilní, zejména bytový fond. Aktuální může být znovu problém spojování a rozpojování jednotlivých bytů dle fází rodinného cyklu – flexibilní a variabilní byty, mezonetové byty s vertikálním propojováním. Je výhodné předávat byty bez úplného vnitřního vybavení, protože lidé z některých vrstev jsou ochotni investovat svoje pe-

níze za získání vyšší obytné kvality a chtějí si své domovy (t.j. teritoria) vybavit a dopravit podle svého vkusu.

4. Posilovat migraci, zejména nebrzdit směnu bytu, to vše umožní rychlejší splynutí. Tak je možné vytvářet záměrně dobrou (nerozkolísanou) demografickou strukturu. Do nových obytných souborů se tak dostanou i staří lidé a dospívající – je samozřejmé, že by tam měli nalézt odpovídající životní podmínky.

5. Velkou pozornost věnovat mladé generaci z toho důvodu, že obytné prostředí poskytuje estetické, kulturní a životní vzory. Tyto mohou být tímto prostředím také zdeformovány. Může se tak dít např. podporou estetického, vědeckotechnického a kul-

turního rozvoje mladé generace, t.j. odstraněním deficitu mimoškolních zařízení, zlikvidováním směnnosti na základních školách, vytvořením podmínek pro sportovní rozvoj zpřístupněním školních hřišť a hřišť sportovních jednot a klubů, zajištěním kvalifikovaného dozoru atd.

6. Napomáhat vytváření kladných sociálních vztahů a zlepšení sociální kontroly např. prostřednictvím lokálních společenství, sportovními, kulturními a jinými činnostmi. Je třeba zainteresovat obyvatele k účasti na změnách a údržbě svého prostředí. Účinná může být změna infrastruktury, tedy vydělení sídliště jako samostatných obvodů v rámci měst. Je třeba dobudovat vhodné prostory, lidé pak budou méně dojíždět za kulturou a sportem do center měst. Je doporučována podpora místních aktivit a rozvoj činností, které v nových obytných souborech neměly tradici – dílny, svépomocné dílny, místní kultura, fotolaboratoře atd. To, co se o sídlištích říká, bude mít v budoucnosti velký vliv na rychlost a samu podstatu procesu změn sociální skladby. Lidé ve skutečnosti daleko více jednájí podle svých představ než podle své reálné a objektivní situace. Jestliže bude čtvrtím zbudovaných z panelových domů přidělován příliš negativní image a lidem bude opakováno, že bydlí v nedůstojných podmínkách, je pravděpodobné, že sociální skladba se bude měnit rychleji.

Byty situované v budovách typu „panelák“ jsou významnou součástí použitelného bytového fondu města. Není možné, aby se sídlištní čtvrti během 10 až 15 let proměnily v gheta, jak předpovídají někteří sociologové i architekti. Je pravděpodobné, že se odehraje diferenciací mezi dobrými a špatnými sídlišti. Její první efekty už máme na očích. Privatizace povede k růstu rozdílů. Bloky vyšší kvality, např. ty budované v padesátých a na začátku devadesátých let, a zvláště ty o nižším počtu podlaží, se budou svým osudem podobat prosperujícím areálům, kde je cena pozemků a bytů vysoká. Sídliště budovaná v sedmdesátých a osmdesátých letech s vyššími hustotami obyvatel a s vysokými náklady na údržbu a rekonstrukci jsou v podstatě horší situací.

Veletrh pomaturitního vzdělání – GAUDEAMUS '99

Ve dnech 20.–23. října '99 se v areálu brněnského výstaviště v pavilonu H uskutečnil již šestý ročník „Veletrhu pomaturitního vzdělání – GAUDEAMUS '99“. Jedná se o tradiční akci celostátního významu, kde vystavuje 90 % univerzit a vysokých škol z ČR.

Vystavovatelé jsou české a evropské university, vysoké školy, vyšší odborné školy a jiné vzdělávací instituce. Veletrh průměrně navštěvuje 18 800 diváků z řad studentů předmaturitních a maturitních ročníků středních škol, jejich rodičů, ředitelů, učitelů, pedagogických a výchovných poradců, zástupců pracovních úřadů, pedagogických poraden a jiným odborníků z praxe.

Každý návštěvník veletrhu obdržel katalog vystavujících škol v rozsahu 76 stran, ve kterém byly uvedeny podrobné informace o nabídce pomaturitního vzdělávání na vystavujících školách a vzdělávacích institucích. Většina škol uváděla informace o škole, seznam fakult, aktuální kontakty na studijní oddělení, informace o studijních programech studovaných na fakultách, informace o přijímacím řízení, statistiku studentů na jednotlivých fakultách a pod. Na veletrhu byl v prodeji i elektronický katalog, ve kterém byl uveden několikanásobně větší objem podrobných informací o studijních oborech na vystavujících školách neuvedených v tištěném katalogu. Instalační sada elektronického katalogu obsahuje distribuční médium a uživatelskou příručku.

Veletrh byl otevřen pro veřejnost od 20. do 22. října, od 8.⁰⁰ do 17.⁰⁰ hodin, v sobotu 23. října od 8.⁰⁰ do 12.⁰⁰. Pro odbornou veřejnost, pedagogické poradce, ředitele škol, jejich zástupce, učitele, pracovníky poraden a pracovních úřadů proběhla 20. října od 9.⁰⁰ do 9.⁴⁵ odborná přednáška na téma „Současné podmínky studia na českých vysokých školách“, kterou vedl ředitel odboru vysokých škol MŠMT ČR, Ing. Josef Beneš, CSc. Přednášky se zúčastnilo přes 400 výchovných poradců a jiných odborníků. Celkem veletrh navštívilo přes 800 výchovných poradců a jiných odborníků z praxe.

Veletrh byl slavnostně zahájen v pavilonu H v 11.⁰⁰ za účasti zástupců

MŠMT, Prof. Ing. Petra Vavřina, DrSc., rektora VUT v Brně a řady dalších významných osobností z řad rektorů a ředitelů ostatních škol a jiných institucí.

Cílem veletrhu bylo poskytnout podrobné informace o studiu.

Již tradičně organizaci a průběh veletrhu zajišťovala softwarová společnost MP-Soft® Brno, Vysoké učení technické v Brně a Veletrhy Brno, a. s. Záštitu nad šestým ročníkem veletrhu převzalo MŠMT ČR a Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc., rektor VUT v Brně. Odborným garantem veletrhu bylo tradičně VUT v Brně, zastoupené Prof. Ing. Janem M. Honzíkem, CSc., děkanem FEI VUT v Brně. Organizačním garantem veletrhu byl Ing. Pavel Mikula, ředitel společnosti MP-Soft®, s.r.o. Brno.

Hlavní rozhodujícím orgánem veletrhu je poradní sbor, který je ustaven ze zástupců deseti největších českých

Expozice Vysokého učení technického v Brně si na nedostatek zájmu rozhodně stěžovat nemohla.

Foto: P. Hendrychová

univerzit. Tento se schází jedenkrát ročně a rozhoduje o umístění veletrhu, charakteru a koncepci katalogu. Akreditované školy ČR se mohou zúčastnit za zvýhodněných ekonomických podmínek.

Pro letošní ročník byly připraveny i novinky, jako např.: přednáška o nových podmínkách studia na českých vysokých školách pro ředitele, učitele, pedagogické a výchovné poradce, kterou provedl ředitel odboru vysokých škol Ing. Josef Beneš, CSc. z MŠMT ČR ve spolupráci s CSVŠ. Účastníci přednášky dostali zdarma soubor materiálů od vystavujících škol a jednu instalaci elektronického katalogu. Každý návštěvník veletrhu obdržel kalendář veletrhu na rok 2000 a slosovateľný kupón, který byl zařazen ke slosování vždy po každé ukončené odborné přednášce. Šťastní vylosování obdrželi odměny ve formě věcných darů. Tentokrát byla i rozšířena nabídka pomaturitního jazykového vzdělání a ostatních možností vzdělávání absolventů škol.

Jen pro zajímavost předkládáme vývoj návštěvnosti tohoto veletrhu v předchozích letech:

Ročník	Vystavovatelé	Návštěvnost
1994	27	17 000
1995	31	17 000
1996	32	21 500
1997	30	19 800
1998	40	18 700
1999	42	13 700

Struktura vystavovatelů

Veletrhu se účastnilo **42 vystavovatelů**, z toho: **27** z univerzit a vysokých škol, **8** vyšších odborných škol, **7** jiných vzdělávacích instituce a nadace, **4** zahraniční vystavovatelé (Slovensko, Rakousko, Francie, Evropská unie). Na veletrhu bylo zastoupeno **109 fakult** z České republiky. Sedmý ročník veletrhu proběhne ve dnech 24. až 27. října 2000, tradičně na výstavišti v Brně.

Petra Hendrychová,

FP VUT v Brně

Ing. Pavel Mikula,

organizační garant veletrhu

VÝUKA HYDROMELIORAČNÍCH PŘEDMĚTŮ BYLA ZAHÁJENA JIŽ V ROCE 1909

ÚSTAV VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ KRAJINY

LETMÝ POHLED DO HISTORIE ÚSTAVU

Ve výuce, vědě a výzkumu ústav navazuje na tradici původního Ústavu meliorací, který od svého vzniku byl trvalou součástí naší vysoké školy. Byl založen v roce 1911 na studijním oboru kulturního inženýrství tehdejší České vysoké školy technické v Brně. Výuka hydromelioračních předmětů však byla zahájena již v roce 1909. Spojením Ústavu meliorací s Ústavem zemědělství a lesnictví v roce 1950 vznikla Katedra hydromeliorací. V roce 1991 byl název katedry změněn na Ústav vodního hospodářství krajiny. Součástí ústavu od roku 1970 je Kabinet životního prostředí.

V průběhu roku 1994 ústav přesídlil do budovy na Žižkově ulici č. 17, kde v získaných prostorách vybudoval počítačovou učebnu a laboratoře, potřebné pro výzkum a výuku. V roce 1995 převzal a modernizoval meteorologickou stanici, založenou v roce 1912 a umístěnou na věži hlavní budovy Fakulty stavební na ulici Veveří 95.

VÝCHOVNÁ A VZDĚLÁVACÍ PŮSOBNOST ÚSTAVU

V současné době ústav zajišťuje výuku pro dvě studijní zaměření náležející na Fakultě stavební do oboru vodního hospodářství a vodních staveb:

- studijní zaměření „Vodní hospodářství krajiny“, jehož je ústav garantem,
- studijní zaměření „Životní prostředí“, na jehož garanci ústav participuje.

Pro tato dvě zaměření ústav zabezpečuje výuku v povinných předmětech (tab. 1) a ve volitelných a doporučených předmětech (tab. 2) denního studia, praktickou výuku v laboratořích a v terénu. Počet absolventů, které ústav každoročně vychová, je pohyblivý; v posledních letech se počet absolventů se zaměřením na vodní hospodářství krajiny pohyboval okolo čísla 15. Je to mnohem méně, než potřebuje praxe. Lze však očekávat, že v souvislosti s extrémními hydrologickými situacemi – zejména povodněmi, ke kterým v posledních letech v České republice došlo – a se silící společenskou orientací na řešení ekologických problémů v krajině a životním prostředí se zájem o toto studijní zaměření výrazně zvětší.

Značnou pozornost ústav věnuje vědecké výchově interních i externích doktorandů v rámci postgraduálního doktor-

ského studia. K popularizaci nových poznatků vědy a techniky pořádá veřejné přednášky a semináře.

VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST ÚSTAVU

V této sféře je možno zaměření ústavu členit do několika hlavních tematických okruhů:

Hydrologické a hydraulické procesy v povodích a metody jejich řízení - přímý odtok, jeho objem a kulminace, dotace půdních a podzemních vod, matematické a fyzikální modely, metody monitorování a prognózování srážkoodtokových a erozních jevů.

- Vodní hospodářství krajiny a metody jeho řízení – optimalizační metody a matematické modely, systémy řízení, vodohospodářský dispečink.
- Metody umělé inteligence v teorii vodohospodářských soustav, zejména ve sféře operativního řízení průchodu povodní a navrhování varovných systémů.
- Vodní režim krajiny a metody jeho racionálního řízení – regulace vodního režimu půdou, nádržemi, odvodněním a závlahami.
- Ochrana a tvorba životního prostředí v krajině – jakost vody a půdy, jejich ochrana, přirozené způsoby čištění odpadních vod malých producentů, ekologizace málo osídlených oblastí.
- Laboratorní metody testování hydro-pedologických vlastností půd.
- Výchova k ekologickému inženýrství – metody prosazování ekologického vědomí ve výuce odborných předmětů, způsoby koordinace ekologických aktivit a náplně výukových předmětů v rámci vysokého školství.

Řešení aktuálních problémů praxe ústav realizuje mimo výzkumný program v rámci hospodářské činnosti školy anebo formou odborných konzultací a expertní činnosti.

Ústav spolupracuje a udržuje vědecké a odborné styky s řadou tuzemských a zahraničních institucí. Jsou to zejména katedry vysokých škol, ústavy a instituce zaměřené na obdobnou odbornou problematiku:

- České vysoké učení technické v Praze,
- Akademia Rolnicza, Wroclaw,
- Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně,
- Technische Universität, Vídeň,
- Česká zemědělská univerzita v Praze,

Simulátor chemických smyvů, využívaný k testování splachů ze zemědělských pozemků. Foto: P. Hobstová

- Universität für Bodenkultur, Vídeň,
- Slovenská technická univerzita v Bratislavě,
- Universität Karlsruhe,
- Technical University of Denmark, Lyngby,
- Hydrobotanický ústav v Třeboni,
- Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy v Praze,
- Státní meliorační správa v Praze,
- Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. M. v Praze,
- Povodí Moravy, a.s. v Brně,
- Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech,
- Povodí Odry, a.s. v Ostravě,
- Výzkumný ústav meliorací a kraj. Inženýrství v Bratislavě,
- Povodí Labe, a.s. v Praze,
- Výzkumný ústav vodního hospodářství v Bratislavě,
- Český svaz stavebních inženýrů,
- Český hydrometeorologický ústav v Praze a v Brně,
- Ústav hydrologie a hydrauliky SAV v Bratislavě,
- Institut de mecanique des fluides TU, Toulouse a další.

VEDOUcí OSOBNOSTI ÚSTAVU

Prvním přednostou ústavu byl v letech 1911–1932 Prof. Ing. Vincenc Hlavinka, který přešel do Brna z Lesnické akademie v Záhřebu. Později ústav řídil Prof.

Ing. Dr. Karel Jůva, DrSc. Po vzniku Katedry hydromeliorací byla tato katedra postupně vedena Prof. K. Jůvou (1950–1960), Prof. Ing. Dr. Janem Cablíkem, DrSc. (1960–1972), Doc. Ing. Františkem Tomanem, CSc. (1972 až 1975), Doc. Ing. Miroslavem Sommerem, CSc. (1975–1981) a Prof. Ing. Janem Šálkem, CSc. (1981–1991).

Po transformaci Katedry hydromeliorací na Ústav vodního hospodářství krajiny byl jeho vedoucím jmenován Doc. Ing. Klaudius Kasprzak, CSc. (1991 až 1994), později Doc. Ing. Miloš Starý, CSc. (1994–1997). Od roku 1997 ústav vede Doc. Ing. Svatopluk Korsuň, CSc. Vedením Kabinetu životního prostředí, zřízeného při ústavu, je pověřen Prof. J. Šálek.

Zakladatel ústavu Prof. V. Hlavinka a zejména jeho pokračovatel Prof. K. Jůva ústav zaměřili na problematiku kulturního inženýrství. Vedle výchovně vzdělávací činnosti se věnovali i vědecké, odborné a konzultační činnosti.

K významnému rozšíření vědeckých aktivit ústavu došlo v padesátých letech, kdy Prof. J. Cablík rozvinul studium erozních jevů a možností širokého uplat-

nění malých vodních nádrží v krajině. Následovaly aktivity Doc. K. Kasprzaka ve sféře výzkumu kryologických jevů v půdách, Doc. S. Vališe v oblasti meteorologie a ochrany ovzduší a Doc. Ing. Jana Rýznara, CSc. v problematice odvodňovacích technologií.

Intenzivní výzkumná činnost pokračuje i v současné době. Prof. J. Šálek je orientován na vodní stavitelství a vodní hospodářství krajiny, zejména na problematiku navrhování, výstavby a využívání malých vodních nádrží rybničního typu a čerpacích stanic, studium vazeb mezi zemědělstvím, lesnictvím a vodním hospodářstvím. Velkou pozornost věnuje i rozsáhlé tématice ekologických problémů – od přírodních způsobů čištění odpadních vod k ekologii vodních toků, etice a ekonomice v problematice životního prostředí.

Doc. S. Korsuň je zaměřen na sféru komplexních závlahových a vodohospodářských soustav, na kvantitu a kvalitu povrchových vod, na problematiku kulturní krajiny a potřeby její rekultivace, na pozemkové úpravy a revitalizace vodních systémů krajiny. Značnou pozornost věnuje způsobům matematického mode-

lování jevů v uvedené sféře a optimalizačním algoritmům, využitelným pro navrhování staveb, zařízení a opatření vodního hospodářství krajiny.

Doc. M. Starý se věnuje zejména řešení srážkoodtokových problémů v širších hydrologických souvislostech a v návaznostech na meteorologickou službu, dále způsobům racionálního hospodaření s vodou a zabezpečení protipovodňové ochrany. S tím úzce souvisí řešení problematiky vodních nádrží a vodohospodářských soustav, jejich manipulačních řádů a operativního řízení. K těmto řešením využívá moderních metod matematického modelování a umělé inteligence.

Pedagogickou, vědeckovýzkumnou a odbornou činnost ústavu v současné době zajišťuje 10 stálých pracovníků. K činnostem zkušeného týmu sedmi akademických pracovníků – jednoho profesora, dvou docentů a čtyř odborných asistentů – přispívají dva techničtí pracovníci a jeden řemeslník. Kromě toho na ústavu působí tři studenti interního postgraduálního doktorského studia, kteří vedle svých studijních povinností přejímají i část výzkumné a pedagogické činnosti ústavu.

Tab.1. Povinné výukové předměty zajišťované Ústavem vodního hospodářství krajiny

Předmět	Náplň předmětu
Hydrologie	Poznávání zákonitostí výskytu a oběhu vody v přírodě
Hydropedologie	Poznávání zákonitostí výskytu a oběhu vody v půdě
Nádrže a vodohospodářské soustavy	Navrhování nádrží a vodohospodářských soustav, řízení jejich provozu
Rybníky a účelové nádrže	Navrhování, výstavba a využívání účelových nádrží a nádrží rybničního typu
Závlahové stavby	Teorie závlah; navrhování, výstavba, využívání a údržba závlahových staveb a zařízení
Odvodnění	Teorie odvodňování; navrhování, výstavba, využívání a údržba odvodňovacích zařízení
Čerpací stanice ve vodním hospodářství	Navrhování, výstavba a provoz čerpacích stanic pro závlahy, odvodnění a další účely
Provádění staveb	Technologie, mechanizace a organizace provádění staveb
Právní předpisy ve vodním hospodářství	Přehled a působnost současné legislativy v oboru vodního hospodářství
Ochrana a organizace povodí	Protierozní ochrana a vodohospodářská organizace povodí
Pozemkové úpravy	Prostorové a funkční uspořádání pozemků v kulturní krajině a vlastnických práv k nim
Rekultivace narušené krajiny	Rekultivace krajiny poškozené činností člověka a revitalizace vodních systémů krajiny
Přírodní způsoby čištění odpadních vod	Způsoby čištění povrchových a odpadních vod s využitím mokřadních společenstev
Volitelný projekt	Výpracování studie anebo projektové dokumentace s tematikou vybranou z disciplin studijního zaměření
Ekologické inženýrství	Encyklopedie interakcí ekologie, inženýrského stavitelství a vodního hospodářství
Životní prostředí	Encyklopedie vztahů a vlivů inženýrských staveb na životní prostředí
Vodní hospodářství krajiny	Encyklopedie stejnojmenného studijního zaměření pro ostatní zaměření oboru vodního hospodářství a vodních staveb
Vodní stavitelství	Encyklopedie navrhování, výstavby a využívání vodních staveb pro ostatní obory studia na FAST
Půdní hospodářství	Encyklopedie půdoznalství, zemědělství, lesnictví a ekologie pro obor geodézie a kartografie na FAST

Tab.2. Volitelné a doporučené výukové předměty zajišťované Ústavem vodního hospodářství krajiny

Předmět	Náplň předmětu
Základy zemědělství a lesnictví pro vodohospodáře	Přehled inženýrské biologie s návaznostmi na krajinné vodohospodářské úpravy a stavby
Meteorologie a klimatologie	Vlastnosti a složení atmosféry, základní fyzikální procesy ve vzdušném obalu Země
Manipulační řády a operativní řízení vodohospodářských soustav	Způsoby řízení hospodaření s vodou ve vodních nádržích a vodohospodářských soustavách, vodohospodářský dispečink
Odvodnění průmyslových, dopravních a zvláštních staveb	Způsoby odvodňování sídlišť, průmyslových objektů, hřišť, silnic a železnic, letištních ploch a jiných staveb
Modelování závlahových soustav	Koncepční řešení rozsáhlých závlahových soustav a optimalizační navrhování těchto soustav
Využití malých vodních nádrží v kulturní krajině	Nebeské rybníky, nádrže rybochovné, dešťové, infiltrační, retardační, rekreační, okrasné, aj.
Kaly, odpady a skládky	Vlivy odpadů všeho druhu na vodní hospodářství a životní prostředí, nakládání s odpady
Biotechnologie ve vodním hospodářství	Možnosti aplikací biotechnologií v oboru vodního hospodářství
Hydrobiologie pro vodohospodáře	Způsoby využití vodních organismů k odbourávání organického znečištění vod
Ekologie vodních toků	Základní poznatky o existenci a životních podmínkách vodních organismů
Vodní a mokřadní ekosystémy	Druhy vodních společenstev a podmínky nezbytné pro jejich reprodukci
Právo a životní prostředí	Přehled a působnost současné legislativy ve sféře životního prostředí
Etika a ekonomika v životním prostředí	Problémy morálky a etiky v životním prostředí, ekonomické otázky v ekologii

S VODOU HOSPODAŘÍME OD ÚSVITU DĚJIN

S DOC. ING. SVATOPLUKEM KORSUNĚM, CSc. OD ŘÍMSKÝCH VODOVODŮ K PERSPEKTIVÁM OBORU

Jaké má váš obor perspektivy u nás a na mezinárodním fóru?

„Pro odpověď na tuto otázku sahnu nejprve do historie. Obor vodního hospodářství a vodních staveb byl pro lidstvo naprosto nezbytný již od úsvitu jeho dějin. Znamé jsou rozsáhlé vodohospo-

Doc. Ing. Svatopluk Korsuň, CSc.

Foto: P. Hobstová

dářské stavby starověkých říší v Egyptě, Babylonii, Číně..., budované zejména k hydromelioračním účelům – pro závlahy zemědělských plodin. Není pochyb, že právě umělé zavlažování umožnilo vznik a úspěšný rozvoj těchto civilizací. Vodní stavby v aridních oblastech starověkých říší byly nezbytnou podmínkou pro efektivní zemědělskou výrobu. Ta byla bází ekonomiky těchto říší, základem rozkvětu jejich kultury. Hospodaření s vodou nebylo orientováno pouze na zavlažování polí, směřovalo i do komunální sféry a do oblasti ochrany a tvorby životního prostředí člověka. Připomenu jen důmyslné římské vodovody a meliorace rozsáhlých bažin v nížinách střední Itálie v období rozkvětu Římské říše.

V podstatě stejným účelům, jako ve starověku, slouží i dnešní vodní hospodářství. Vodohospodářská opatření, způsoby realizace vodních staveb a jejich exploatace jsou pochopitelně na nesrovnatelně vyšší technické úrovni, ale opět jsou využívány k zavlažování zemědělských pozemků v suchých oblastech, anebo k jejich odvodnění tam, kde je vody nadbytek: k zásobování obyvatelstva a výrobních odvětví kvalitní vodou,

k ochraně sídel před zhoubnými účinky povodní, k ochraně krajiny a životního prostředí atd. Hospodaření s vodou bude bezpochyby náležet k základním potřebám lidské populace po celou dobu její existence. Vodohospodářské stavby a opatření ještě dlouho nebudou pokrývat všechny požadavky nejen u nás ve střední Evropě, ale celosvětově – zejména na obrovských územích rozvojového světa. Vodohospodáři tam mohou významně napomoci řešení problémů hladu, bídy, hygieny a životního prostředí.

Na vaši otázku bych tedy odpověděl nejraději tak, že perspektivy našeho oboru jsou takřka neomezené. Je tu však přece jen bariéra – a přiznejme si, že podstatná: je to chronický nedostatek prostředků v národních ekonomikách, a to jak v rozvinutých zemích, tak nesrovnatelně větší v zemích rozvojových. To je ovšem víceméně všeobecný problém, který ovlivňuje nejen vodohospodářské aktivity. Tuto bariéru alespoň do určité míry pomáhá odstraňovat FAO a další složky Organizace spojených národů, jejichž dotace a příspěvky umožňují řešit alespoň ty nejpálčivější problémy. Přes působení tohoto omezení si však dovo-

lím tvrdit, že obor vodního hospodářství a vodních staveb má u nás i ve světě světlé perspektivy.“

Jaké je uplatnění absolventů oboru?

„Z toho, co jsem uvedl k předchozí otázce, vyplývá, že možnosti uplatnění našich absolventů jsou široké jak v tuzemsku, tak i na mezinárodním fóru. Po absolvování převážně teoretického společného základu oboru vodního hospodářství a vodních staveb je student po odborné stránce dále profilován v některém ze čtyř studijních zaměření, které si vybere podle svých zájmů a své celkové orientace. Tato zaměření studentům poskytují speciální znalosti a dovednosti ve sférách vodního hospodářství krajiny, vodního hospodářství obcí, vodních staveb a životního prostředí.“

Každé z těchto zaměření dává studentům také encyklopedické znalosti ostatních specializací oboru. To jim po absolvování studia umožňuje uplatnit se v různých projektových, inženýrských, investorských, prováděcích a provozních činnostech na pracovištích s převážně vodohospodářskými aktivitami, ve vědeckovýzkumných, legislativních a vzdělávacích činnostech ve stavebnictví, v hydrologické službě a ekologii, ve státní správě a v dalších oblastech společenských činností. Možnosti jejich uplatnění ještě zvyšuje jejich počítačová gramotnost.

Posuzujeme-li odbornou úroveň a získané vědomosti, jsou naši absolventi schopni konkurovat vodohospodářům, vychovaným na mnohem známějších univerzitách v zahraničí. Chtějí-li však pronikat na mezinárodní trh práce, je naprosto nezbytné, aby perfektně ovládali alespoň jeden světový jazyk. Tak získají větší sebevědomí při nabízení a uplatňování svých vědomostí a schopností jak v zahraničí, tak i u tuzemských firem.“

Pavla Hobstová

Doc. Ing. Svatopluk Korsuň, CSc.

Vystudoval Fakultu inženýrského stavitelství VUT v Brně. Odborně se orientoval na obor vodního hospodářství a vodních staveb s převážným zaměřením na hydromeliorační problematiku. Využíval přitom i dalších poznatků, získaných v letech 1965–1967 postgraduálním studiem matematických metod na Vysoké škole ekonomické v Praze. V roce 1982 získal na Stavební fakultě Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě vědeckou hodnost kandidáta technických věd. Habilitoval se v roce 1997 na Fakultě stavební VUT v Brně.

Odborná praxe probíhala nejprve v projektových ústavech, později v investorských organizacích na stavbách a v přípravě investiční výstavby. Od roku 1979 pracoval ve výzkumných ústavech melioračního zaměření na Slovensku a v českých zemích. V roce 1994 přešel na Fakultu stavební VUT v Brně, kde dosud působí jako vědecko-pedagogický pracovník. Od roku 1997 vykonává funkci vedoucího Ústavu vodního hospodářství krajiny.

Zaměřil se na problematiku závlah ze-

mědělských pozemků se zvláštním zřetelem na problematiku závlahových soustav a na tematiku vodohospodářských soustav. Od konce 80. let se zabývá zejména problematikou matematické optimalizace řízení jakosti vody v tocích a řešení extrémních hydrologických situací ve vodohospodářských soustavách. Je autorem anebo spoluautorem více než 60 vědeckých a odborných publikací, 9 studií a 10 úspěšně oponovaných výzkumných zpráv.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE Telecommunications and Signal Processing

Mezinárodní konference se konala v září, pořadatelem byl Ústav telekomunikací a Společnost elektrotechnického inženýrství při FEI VUT v Brně.

Tato v pořadí 22. konference, se konala u příležitosti 150. výročí založení Technického institutu v Brně, 100. výročí založení Techniky brněnské a 40. výročí založení fakulty elektrotechniky a informatiky.

Konference zahájila plenární sekcí, jejíž první příspěvek pojednával o možnostech zvyšování přenosových rychlostí v počítačové síti vysokých škol v Brně (Šťastný, V.–Škorpil, V., VUT). Problematikou vysokoškolsky vzdělaných odborníků pro potřeby telekomunikací se zabýval druhý příspěvek, přednesený Ing. Z. Brabcem, CSc. ze SPT Telecom, a. s., který vyvolal širokou diskusi. „Poslední míle“ (Křepelka, V. – SPT Telecom, a. s.), byl název následujícího příspěvku, který uváděl do aktuální problematiky možností multimediálních přenosů přímo k účastníkům.

Přes 60 příspěvků bylo předneseno více než stovce účastníků v následujících sekcích:

- telekomunikační sítě a technologie,
- optické komunikace,
- elektronické obvody pro telekomunikace,
- koncová telekomunikační zařízení,
- multimedia,
- digitální zpracování signálů,
- telekomunikační měření.

Součástí konference byla výstava následujících telekomunikačních firem a jejich prezentace: LUCENT TECHNOLOGIES, MIKROKOM, OPTOKON, SUDOP BRNO, SITEL, VNT, NETPROSYS – AVENET, SECURITY – BRASTRO, HUMUSOFT.

Konference vzbudila zasloužený obdiv, byla místem setkání „školských“, vědeckých pracovníků s pracovníky SPT TELECOM a dalších firem, zabývajících se telekomunikačními technologiemi. Příjemnou atmosféru zrcadlil i závěrečný raut, s v ohni se opékajícím prašátkem.

Miloslav Filka, Ústav telekomunikací FEI VUT

Expozice firmy AVENET, která dodává komponenty pro počítačovou síť VŠ v Brně.

Fyzika na VUT v proudu času

Prof. PhDr. Rudolf Schneider

Rudolf Schneider se narodil 3. srpna 1881 v Dolní Lukavici u Přeštic v rodině lékaře. Po maturitě na reálném gymnáziu v Klatovech studoval na Filozofické fakultě c. k. české univerzity Karlo-Ferdinandovy v Praze matematiku a fyziku, a ještě speciálně meteorologii a klimatologii. Doktorem filozofie byl promován v roce 1907. Jeho nejvýznamnější učiteli na vysoké škole byli Čeněk Strouhal, profesor experimentální fyziky a František Augustin, první profesor meteorologie a klimatologie na pražské univerzitě.

Na Augustinovo doporučení byl v roce 1905 přijat do Ústředního ústavu pro meteorologii a geodynamiku ve Vídni, který v té době patřil k nejpokrokovějším ústavům na světě (tzv. vídeňská meteorologická škola). Do vídeňského období spadá nejrozsáhlejší vědecká činnost Rudolfa Schneidera. Zabýval se měřením slunečního záření, výzkumem volné atmosféry pomocí pilotovaných balónů – jejich letů se osobně zúčastňoval – a zdokonalil předpověď místního počasí (metoda Kaltenbrunnerova-Schneiderova). Jako vynikající experimentátor se osvědčil i v seismice, když mu bylo v ústavu svěřeno vedení rakouské zemětřesné služby.

Na české technice v Brně začal přednášet meteorologii a klimatologii ve školním roce 1909/10; při fyzikálním ústavu vedeném prof. Vladimírem Novákem pomohl vybudovat meteorologickou laboratoř a observatoř, sloužící především pedagogickým účelům. Honorovaným docentem byl jmenován v roce 1909 a soukromým docentem v roce 1912, kdy se habilitoval z meteorologie, klimatologie a geofyziky na základě práce z mikroseismiky *Über die pulzatorischen Oszillationen des Erdbodens im Winter 1907 in Wien*. Návrh profesorského sboru z roku 1918 na jeho jmenování

Prof. PhDr. Alois Gregor, DrSc.

Alois Gregor se narodil 14. července 1892 ve Strážnici na Moravě. Již jako student gymnázia ve svém rodišti se věnoval pozorovatelské činnosti na meteorologické stanici, která byla z jeho popudu ve Strážnici zřízena. Po maturitě studoval v letech 1912–1917 matematiku, fyziku a meteorologii na Filozofické fakultě vídeňské univerzity, studium dokončil na pražské Karlově univerzitě, kde byl v roce 1920 promován na doktora filozofie. V roce 1919 nastoupil do Státní hvězdárny v Praze, v níž se pod vedením Dr. Rudolfa Schneidera utvářel Státní ústav meteorologický. V něm Alois Gregor pracoval přes 30 roků, z toho 20 jako vedoucí klimatologického oddělení a v letech 1945–1951 jako ředitel ústavu.

Na české technice v Brně začal přednášet meteorologii

mimořádným profesorem nebyl realizován. Po vzniku ČSR Rudolf Schneider přesídlil z Vídně do Prahy, kde byl pověřen organizací československé meteorologické služby a příslušné instituce, Státního ústavu meteorologického. V jeho čele stál 25 let. Plně se věnoval jeho rozvoji, zejména rozšíření činnosti letecké meteorologické služby a práci v mezinárodních organizacích. Pro technické obtíže spojené s výkonem funkce ukončil pedagogické působení na vysoké škole v Brně a k její lítosti přenesl v roce 1922 svoji venia docendi na Karlovu univerzitu v Praze, jejímž mimořádným profesorem byl jmenován v roce 1930.

Profesor Schneider podle vzoru profesora Františka Nušla připisoval velký význam osvětové činnosti a popularizaci vědy. Oblibu získaly jeho populárně psané knížky *Předpovídání povětrnosti* (1. vydání v roce 1929, 2. v roce 1953), *Pozorujeme počasí* (1947) a zvláště *Přesný čas – hodiny a hodinky* (4. vydání 1956), svědčící o jeho zálibě v astronomii a chronometrii.

Byl členem Národní rady badatelské, Královské společnosti nauk a komisi pro leteckou meteorologii a aerologii Mezinárodní meteorologické organizace.

Profesor Rudolf Schneider zemřel po těžké nemoci 16. srpna 1955 v Praze.

Literatura:

Novák, V.: Vzpomínky a paměti (Životopis), Brno, vlastní náklad, 1939, 520 s.

Gregor, A.: K sedmdesátinám prof. PhDr. Rudolfa Schneidera, MZ, 5, 1952, č. 1, s. 1–2.

Gregor, A.: Za profesorem Dr. Rudolfem Schneiderem, MZ, 8, 1955, č. 6, s. 164–165.

Krška, K.: Z dějin meteorologie na české technice v Brně, MZ, 44, 1991, č. 1, s. 25.

a klimatologii v roce 1923 jako honorovaný docent (vystřídal R. Schneidera), soukromým docentem byl jmenován až v roce 1936, kdy se habilitoval na základě spisu *Tepelné poměry Československa z roku 1929*. Na škole spolu s J. Večeřovou zhodnotil jedinečnou registraci srážek na místní observatoři v práci *Hodinové záznamy vzdušných srážek na meteorologické observatoři české techniky v Brně za léta 1912–1922* (1932), která má využití zvláště v projekční činnosti. V letech 1939 Alois Gregor přenesl docenturu na Vysokou školu zemědělského a lesního inženýrství při ČVUT v Praze.

Na Karlovu univerzitu nastoupil jako státní docent od studijního roku 1951/1952 a působil na ní až do odchodu na odpočinek v roce 1965. V roce 1954 byl jmenován profesorem meteorologie a klimatologie. Zastával funkci ve-

doucího katedry meteorologie a klimatologie i děkana Matematicko-fyzikální fakulty UK. Byl také vedoucím Laboratoře pro meteorologii a klimatologii ČSAV. V roce 1956 mu byl udělen doktorát fyzikálně matematických věd jako uznání jeho vědecké a pedagogické činnosti.

Ve vědecké práci profesora Gregora je zřetelná snaha po uplatnění klimatologie v různých oblastech národního hospodářství a života vůbec, například v urbanismu, zemědělství a lázeňství. Připomeňme spisy *Klima Starého Smokovce* (1932), *Zmodernizovaná klimatologie* (1936), *Bodování v prostorovém klimatologickém plánování* (1957) či *Podnebí Prahy – Studie z užití klimatologie pro urbanismus* (1968). Významné jsou i jeho příspěvky k problému sucha a jeho podíl na tvorbě Atlasu podnebí ČSR (1958). Z jeho populárních prací vyniká knížka *Úvahy o počasí pro rolníky* (1950). Profesor Gregor je zakladatelem časopisu *Meteorologické zprávy*, našeho jediného odborného časopisu s meteoro-

logickou tematikou (1. ročník 1847). Zasloužil se o rozvoj mezinárodních styků československé meteorologie na řadě konferencí konaných v zahraničí. Podílel se na přípravě Konvence Světové meteorologické organizace, kterou za ČSR z pověření prezidenta republiky podepsal ve Washingtonu v roce 1947. Profesor Gregor byl členem přírodovědecko-lékařského odboru Masarykovy akademie práce, předsedou geodeticko-geofyzikálního odboru Národní rady badatelské, místopředsedou Fyziatrické společnosti apod.

Alois Gregor zemřel náhle 11. října 1872 v Praze.

Literatura:

Konček, M.: Doc. dr. Alois Gregor šestdesiatnikom, MZ, 5, 1952, č. 4, s. 90.

Konček, M.: K 75-ročnému jubileu prof. dr. Alojza Gragora, MZ, 20, 1967, č. 3–4, s. 65–66.

Prof. Dr. Alois Gregor, DrSc. osmdesátníkem, MZ, 25, 1972, č. 4–5, s. 82–83.

Doc. RNDr. Bohuslav Hruďička

Bohuslav Hruďička se narodil 19. listopadu 1904 v Třešti. Po absolvování státního učitelského ústavu v Brně, na kterém studoval v letech 1919–1923, a zkouškách z I., II. a III. odboru, působil jako odborný učitel v Hrotovicích na Třebíčsku a později krátkou dobu také v Brně. Aby mohl pokračovat ve studiu na univerzitě, složil na reálném gymnáziu v Třebíči v roce 1932 doplňovací zkoušky dospělosti. Dálkové (distanční) studium na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity ukončil doktorátem přírodních věd v roce 1936. V roce 1937 si rozšiřoval vědomosti z meteorologie na univerzitě ve Vídni.

Na české technice v Brně byl jmenován honorovaným docentem meteorologie a klimatologie v roce 1938, kdy nahradil na fyzikálním ústavu Aloise Gregora. Na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity byl jmenován soukromým docentem meteorologie a klimatologie v roce 1939 na základě prací o kontinentálním klimatu. Jeho vysokoškolské působení ukončilo uzavření vysokých škol nacisty v listopadu 1939.

Vědecké dílo docenta Hruďičky je mimořádné jak rozsahem (přibližně 100 publikací) a tematickou šířkou, tak originálním řešením problémů. Zabýval se zejména regionální klimatologií (oblastní a místní vlivy na rozložení meteorologických prvků, klasifikace podnebí v ČSR podle různých kritérií kontinentality), je průkopníkem české dynamické klimatologie a autorem řady článků z dějin meteorologie.

Nejvýznamnější místo v jeho odborném zájmu patří aplikacím meteorologie v dopravě, energetice, výrobě, stavebnictví, zeměměřičství, hornictví, vojenství i pojišťovnictví. Získaly mu mezinárodní uznání a přeurlčily ho za učitele vysoké technické školy. V technické meteorologii, jejímž je u nás zakladatelem, nemá následovníka. Ze spisů tech-

nického zaměření uvádíme *Zum Problem der Messung der Nebelfrostablagerungen* (1934), *Úvod do technické meteorologie* (1935), *Meteorologie im Dienste der elektrotechnischen Praxis* (1936) a *Meteorologie im Dienste der Bau-technik* (1937–1939). Ve svých pětadvaceti letech napsal knihu *Kapitoly z meteorologie* (1929), která byla využívána jako vysokoškolská učebnice. Vědeckou činnost docenta Hruďičky ukončilo zatčení gestapem v roce 1941.

Bohuslav Hruďička zemřel na pleuropneumonii jako následku zánětu plic v koncentračním táboře Mauthausen 13. dubna 1942.

Literatura:

Vitásek, F.: Za prof. Fr. Koláčkem, Fr. Říkovským a doc. B. Hruďičkou, Sborník Československé společnosti zeměpisné, sv. 50, 1945, č. 2–4, s. 33–50.

Nosek, M.: Nedožitý šedesátiny doc. dr. Boh. Hruďičky. MZ, 18, 1965, č. 2, s. 26–27.

Nosek, M.: Dílo doc. RNDr. Bohuslava Hruďičky, Folia Fac. sci. nat. Universitas Purkynianae Brunensis, tomus XIV, opus 11, Geographia 8, s. 41–48, 1973.

Krška, K.: Bohuslav Hruďička jako průkopník užití meteorologie v elektrotechnice, X. zborník dejín fyziky, CESDEF '92, 22.–25. 9. 1992 Šlapanice u Brna, Vysoká vojenská škola technická v Liptovském Mikuláši, s. 17–28.

Použitá zkratky:

ČPMF – Časopis pro pěstování matematiky a fyziky.

PMFA – Pokroky matematiky, fyziky a astronomie.

Čs. čas. fyz. – Československý časopis pro fyziku.

Vznik a vývoj... – Vznik a vývoj pobočky JČMF v Brně.

MZ – Meteorologické zprávy.

Seriál *Fyzika na VUT v proudu času připravili:*

PhDr. Renata Krejčí, archiv VUT

Doc. RNDr. Marian Štrunc, CSc.

AMERIKA Z PONORKY VIDĚNÁ - 2

(pokračování z minulého čísla)

Součástí tohoto kréda je také přesvědčení o jedinečnosti a nedostižnosti Ameriky, za svůj vlastní život a osud zodpovědný tvořivý individualismus a historický optimismus. V přednáškách se často objevoval pojem „Manifest Destiny“. Jelikož jsem měl v šesté třídě, kdy se tato látka probírala, spalničky, musel jsem se dodatečně zajímat o to, co to bylo. Na Internetu jsem našel potřebné poučení – je to myšlenka, že Spojené státy americké jsou zjevně předurčeny nést zodpovědnost za celou Severní Ameriku, nejen za své vlastní území. Šířeji vzato je tato osudová předurčenost chápána i jako vůdčí role USA vůči celému světu, vězícímu v temnotách nedemokratických pořádků. Pojem „manifest Destiny“ pochází právníka Johna O'Sullivanova, a byl poprvé vysloven ve 40. letech minulého století. Myšlenka světové role USA připadala mnohým účastníkům kurzu poněkud povážlivá. Pokoušel jsem se několika Američanům tuto fixní ideu rozmluvit s poukazem na to, že toto celosvětové poslání přece dostala již dávno předtím Velkomoravská říše. Věc se nám pouze na čas pro jiné starosti zadržela ale brzo se do toho vložíme. Bylo to však jako když mluvíte s hluchým. Pouze jednu Američanku se mně na jednom pikniku podařilo o tom přesvědčit, takže se čistě za sebe nároků Manifest Destiny vzdala, ale to vcelku nic neznamená. Ono je jich povážlivě mnoho.

Druhou příhrádkou jsou sami Američané. Je to lid veselý a dobrosrdečný. Netrpí žádnou falešnou skromností, ale zato mají neobyčejný smysl pro humor a nedělají z ničeho vědu ani problém. V jedné navštívené střední škole jsme viděli nápis: „Pravý muž se pozná podle toho, že není rychlý k mluvení, nýbrž k činu“. Každá přednáška, a to i na církevní půdě, začínala vždy něčím veselým. Bylo to jako naladění na společnou frekvenci. I všechny diskuse a veškerá komunikace byly vedeny na této vlně. Když se při panelové diskusi setkali dva odborníci, vidící věci odlišně, pak když došli k tomu, v čem se rozcházejí, společně se tomu zasmáli a začali se bavit o něčem jiném. Během řeči toho druhého nečinili žádné bolestné grimasy, nevydávali žádné útrpné vzděchy, nebylo vidět žádné zvedání obočí a obracení zraku k nebi. Svému partnerovi v diskusi věnovali slušnou pozornost, předpokládající, že vidět věci jinak je normální. Jsem si jist, že Masarykovo heslo „demokracie je diskuse“ pochází z Ameriky. V rozhovorech a přednáškách se před námi vystřídal Američané všech možných náboženství, politických orientací a etnických původů. Při této nekonečně široké škále lidských bytostí a myšlenkových světů se všichni, včetně Indiánů, cítili být Američany. Tam se mi zdálo, že jsem pochopil dvě věci. Američané to mají jednodušší, protože „být Američan“ neznamená v podstatě národnost, nýbrž je to právě společné krédo

všech těchto v leccem na hony si vzdálených lidí. Být Američan, to je svorník přirozeného a velice silně vyvinutého amerického vlastenství, které drží jejich společnost pohromadě, takže si mohou dovolit hlásat i praktikovat tak vyostřený individualismus. Slovy jakési sociologické mechaniky by bylo možno říci, že síly odstředivé jsou tam zcela dostatečně vyrovnány dostředivou silou jejich amerického vlastenství, amerického vědomí, jejich American creed. Je ovšem fatální pravdou, že navenek pochopitelně tato kultura těžko může šířit americké vlastenství. Proto také z americké kultury obvykle za hranicemi Ameriky zbuduje právě jen z kontextu vytržený kult svobody a individualismu, který ovšem na všechny ostatní kultury může působit a působí rozkladně a zhoubně. Druhá věc je, že pojem Američan spojuje všechny možné originální národnosti obyvatel USA. Náš národní či stát-

ní malheur spočívá v tom, že my nemáme tento společný pojem pro obyvatele našeho státu, společný pojem, který by vyjadřoval a symbolizoval společnou identitu, a nikoliv pouze majoritní národnost. V národnostních konfliktech je u nás je těžko možno apelovat na to, že „jsme přece všichni Češi“. A ještě jedna souvislost se rýsuje – z druhé strany vzato, Američané mohou velmi těžko pochopit specifiku našich problémů. Mají totiž stále před očima jednak Afroameričany, bývalé otroky, zavlčené do USA, nebo původní obyvatele, Indiány. Žel, v Evropě se vyskytují ještě i jiné modely národnostních vztahů, pro které Američan doma žádnou analogii nemá. Pokud se vám tyto úvahy zdají nejapné, mohou vám přinejmenším sloužit jako ukázka, jak na člověka působí vedra. To všechno mne napadlo při 100 stupních podle Farenheita.

(pokračování příště)

Takovéto „traktory“ z přelomu devatenáctého a dvacátého století už dnes v Americe neuvidíte.

Současnost americké železnice.